

V. ISTVÁN KATOLIKUS
KÖZÉPISKOLA, ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS
ÓVODA, ÁRPÁD-HÁZI SZENT MARGIT
TAGÓVODÁJA,

ÓVODAI NEVELÉSI PROGRAM

Sátoraljaújhely, 2015

TARTALOM

1. BEVEZETÉS.....	2
1.1. ÓVODÁNK BEMUTATÁSA, HELYZETKÉP.....	3
2. ALAPELVEINK	4
2.1. GYERMEKKÉPÜNK:.....	5
3. A PROGRAM CÉLFEJEZETE.....	5
3.1. ÓVODÁNK CÉLJAI.....	5
3.2. ÁLTALÁNOS NEVELÉSI FELADATAINK	6
4. A PROGRAM RENDSZERÁBRÁJA	8
5. A NEVELÉS KERETEI.....	9
5.1. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA	9
5.2. ÉRZELMI, ERKÖLCSI, SZOCIÁLIS NEVELÉS, TÁRSAS KAPCSOLATOK, KÖZÖSSÉGI NEVELÉS	15
5.3. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK FEJLESZTÉSE	22
5.4. JELZŐ ÉS ÉSZLELŐRENDSZER	24
6. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE	27
6.1. A PROGRAM AJÁNLOTT NAPIRENDJE.....	27
7. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGKERETE	29
7.1. HAGYOMÁNYÓRZÉS, NÉPSZOKÁSOK.....	29
7.2. HÍTRE NEVELÉS	30
8. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI.....	32
8.1. JÁTÉK.....	32
8.2. JÁTÉKBA INTEGRÁLT TANULÁS.....	37
8.3. VERS, MESE, DRAMATIKUS JÁTÉK.....	42
8.4. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉKOK, TÁNC.....	47
8.5. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA.....	52
8.6. A MOZGÁS, MOZGÁSOS JÁTÉKOK.....	57
8.7. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE.....	61
8.8. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK.....	66
9. ÚJSZERŰ NEVELÉSI ELJÁRÁSOK FEJLESZTÉSE.....	71
9.1. TEHETSÉGIGÉRETEK GONDOZÁSA	71
9.2. TEHETSÉGIGÉRETEK GONDOZÓI RENDSZERE	73
10. A PROGRAM KAPCSOLATRENDSZERE.....	77
10.1. KÖZVETLEN PARTNEREINK	77
10.2. KÖZVETETT PARTNEREINK	80
11. A PROGRAM ERŐFORRÁSAI.....	81
11.1. SZEMÉLYI FELTÉTELEK.....	81
11.2. TÁRGYI FELTÉTELEK.....	83
12. FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE	84
13. MELLÉKLETEK	84
14. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK.....	112

1. BEVEZETÉS

Az emberi személyiség kialakulása a gyermekkortól kezdve a kamaszkoron át az ifjúkorig hosszú folyamat. Minden korszaknak megvan a maga jellemzője mind érdeklődésben, mind emberi példákban, mind olyan értékekben, amelyre érzékenyek.

Az óvodai nevelés gyermekközpontú. Ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik.

A katolikus óvoda egész napja, a játék, a munka, a tanulás, valamint a közösség- formálás sajátos világszemlélettel történik. A gyermek Isten ránk bízott ajándéka. Szüleinek olyan kincse, amelynek értékét gyakran kevésbé ismerik, – s a katolikus óvoda evangelizáló munkája során ez a kincs a szülő számára fokozatosan föltárul.

Sok gyermek a katolikus óvodában szerzi első vallásos ismereteit. Életkori sajátosságaiból fakadóan fontos, hogy kezdetben az őt körülvevő felnőttek (óvónők és dajkák) élete példájából tapasztalja meg Isten szeretetét.

1.1. Óvodánk bemutatása, helyzetkép

1.1.1. Az intézmény alapadatai

Az intézmény neve: V. István Katolikus Szakközépiskola és Gimnázium, Árpád-házi Szent Margit Általános Iskola, Óvoda

Az intézmény típusa:

- óvoda
- általános iskola
- gimnázium
- szakközépiskola

Az intézmény feladatellátási helyei:

Székhely: 3980 Sátoraljaújhely, Kazinczy u. 12.

Tagintézményei:

- V. István Katolikus Középiskola, Általános Iskola és Óvoda, Árpád-házi Szent Margit Általános Iskola Tagintézménye, 3980 Sátoraljaújhely, József A. u. 1.
- **V. István Katolikus Középiskola, Általános Iskola és Óvoda, Árpád-házi Szent Margit Tagóvodája, 3980 Sátoraljaújhely, Esze T. u. 79.**

A fenntartó neve: **Egri Főegyházmegye**

Az alapító neve: **Egri Főegyházmegye Ordinárius**

Címe: **3300 Eger, Széchenyi u. 1.**

1.1.2. Alaptevékenysége

Az emberi személyiség kialakulása a gyermekkortól kezdve a kamaszkoron át az ifjúkorig hosszú folyamat. Minden korszaknak megvan a maga jellemzője mind érdeklődésben, mind emberi példákban, mind olyan értékekben, amelyre érzékenyek.

Az óvodai nevelés gyermekközpontú. Ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik.

A katolikus óvoda egész napja, a játék, a munka, a tanulás, valamint a közösség- formálás sajátos világszemlélettel történik. A gyermek Isten ránk bízott ajándéka. Szüleinek olyan kincse, amelynek értékét gyakran kevésbé ismerik, – s a katolikus óvoda evangelizáló munkája során ez a kincs a szülő számára fokozatosan föltárul.

Sok gyermek a katolikus óvodában szerzi első vallásos ismereteit. Életkori sajátosságaiból fakadóan fontos, hogy kezdetben az őt körülvevő felnőttek (óvónők és dajkák) élete példájából tapasztalja meg Isten szeretetét.

1.1.3. Programunk alapja:

- A katolikus óvodák részére elkészített részére készített segédanyag az óvodák részére elkészített segédanyag az óvodai nevelés országos alapprogramjának kiegészítése
- Nagy Jenőné: „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív program,
- Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai fejlesztőprogramja,
- Kompetencia alapú óvodai programcsomag,
- Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve

2. ALAPELVEINK

Az Egyház küldetése, hogy hirdesse az evangéliumot, vagyis kinyilvánítsa mindenki előtt az üdvösség örömhírét. Jézus Krisztus evangéliumában egészen kifejezetten megvan az az igény, hogy begyökerezzenek a hívek lelkébe és életébe. Éppen ez a célja a katolikus óvodai, iskolai nevelésnek is.

A katolikus közoktatás tudatosan arra kötelezi el magát, hogy az egész ember kifejlesztésén munkálkodjék, hiszen Krisztusban a tökéletes emberben, minden emberi érték teljesen kibontakozik, és egymásba fonódik. Ez adja a katolikus iskolák legsajátosabb katolikus jellegét, és ebben gyökerezik az a kötelessége, hogy tisztelje az emberi értékeket, érvényre juttatva azt az autonómiát, amely megilleti őket, s közben betöltve saját küldetését, amely minden ember szolgálatára kötelezi.¹

A misszionálás egyik eszköze a katolikus óvoda, melyben a nevelés, és a tanulás megalapozása folyik.

Korunk nélkülözi a stabil értékrendet. Az egyházi óvoda a krisztusi tanítás fényében felismerve az ember alapvető küldetését, az egészséges személyiség és a hit alapjait egyszerre kívánja megvetni. (Az ember számára megfelelő erkölcsi nevelés szükséges, amelyre azután ráépülhet a hit.)

A családokkal való kapcsolattartás folyamán a katolikus óvoda remélhetőleg egyre több embert segíthet az igaz értékek megtalálására.

Éppen ezért a katolikus intézmény nyitott mindazon családok számára, akik elfogadják az óvoda katolikus szellemiségét. Más felekezetből érkező családoknál tiszteletben tartja saját vallási szokásaikat.

---

¹ Katolikus Iskolák Magyarországon, 7,8,14.

2.1. Gyermekképünk:

Az alábbi tényezők módjának, mikéntjének a megfogalmazásából rajzolódik ki a gyermekkép.

- Szem előtt kell tartani óvodai nevelés pedagógiai alapelveit.
- A gyermek személyiségének kibontakozásában meghatározó szerepe van a személyi és tárgyi környezetnek.
- Az óvodai nevelés gyermekközpontú, az egész személyiséget fejleszti.
  - vallási neveléssel
  - egészséges életmód alakításával
  - érzelmi neveléssel
  - szocializáció biztosításával
  - értelmi fejlesztéssel

testi és lelki szükségletek kielégítésével

2.2. Óvodaképünk:

A katolikus óvoda a katolikus közoktatási rendszer legelső láncszeme. Szakmailag önálló nevelési intézmény, amely a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Óvodánk pedagógiai tevékenységrendszere és esztétikus tárgyi környezete biztosítja a gyermekek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Óvodánk miközben teljesíti funkcióit, gyermekeinkben megteremtjük a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételeit

3. A PROGRAM CÉLFEJEZETE

3.1. Óvodánk céljai

- A családi nevelést kiegészítve, a különböző szociális háttérrel, és eltérő fejlettséggel rendelkező gyermekek élménygazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése.
- A magasabb rendű érzelmek kibontakoztatása, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a személyiségfejlődés biztosítása, elősegítése: alapkészségek, kulcskompetenciák, ismeret, attitűd, képességfejlesztés.
- A gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása.

- A gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítása, tehetséggondozás.
- Különleges gondozást, sajátos ellátást igénylő gyermekek speciális fejlesztése.
- Esélyegyenlőség biztosítása, pedagógiai módszereinken keresztül.
- Környezettudatos magatartás kialakítása, a helyes szokások és szabályok megtanításával.

3.2. Általános nevelési feladataink

Az óvodások testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítése az egészséges életmód, erkölcsi-szociális, esztétikai, anyanyelvi- értelmi fejlesztéssel és neveléssel, az intellektuális érzelmek differenciálásával valósul meg.

Az egészséges életmód alakításának feladatai

- ❖ A mindennapi testi-lelki edzés fejlessze a gyermek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi harmóniájának kialakulását.
- ❖ A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- ❖ Segítsük a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásának, esztétikus, szép mozdulatainak kialakítását.

Az érzelmi, erkölcsi nevelés közösségi érzelmek alakításának feladatai

- ❖ Alakítsunk ki olyan óvodai életet, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység. A közös együttlétek, a közösen végzett munka öröme, olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítenek meg, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, felelősségérzet, szabálytartás, önzetlenség, igazságosság, igazmondás, türelmesség mások véleménye iránt.
- ❖ A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában segítsük a pozitív érzelmi kötődés kialakulását, a konstruktív, együttműködő társas kapcsolatokat
- ❖ Az egészséges, önálló gyermeki személyiség kibontakozása érdekében teremtsünk lehetőséget az önmegismerésre, önértékelésre és az önérvényesítésre.
- ❖ Segítsük a gyermekek barátkozását, s tegyük lehetővé, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban, és megkülönböztesse mi a jó és mi a rossz, mi a helyes, mi a helytelen.
- ❖ A gyermeket neveljük önmaga és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére.

- ❖ A szociális érzékenység kialakításával segítsük a másság elfogadását, a többségi és a kisebbségi kulturális értékek tiszteletben tartását.

Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai

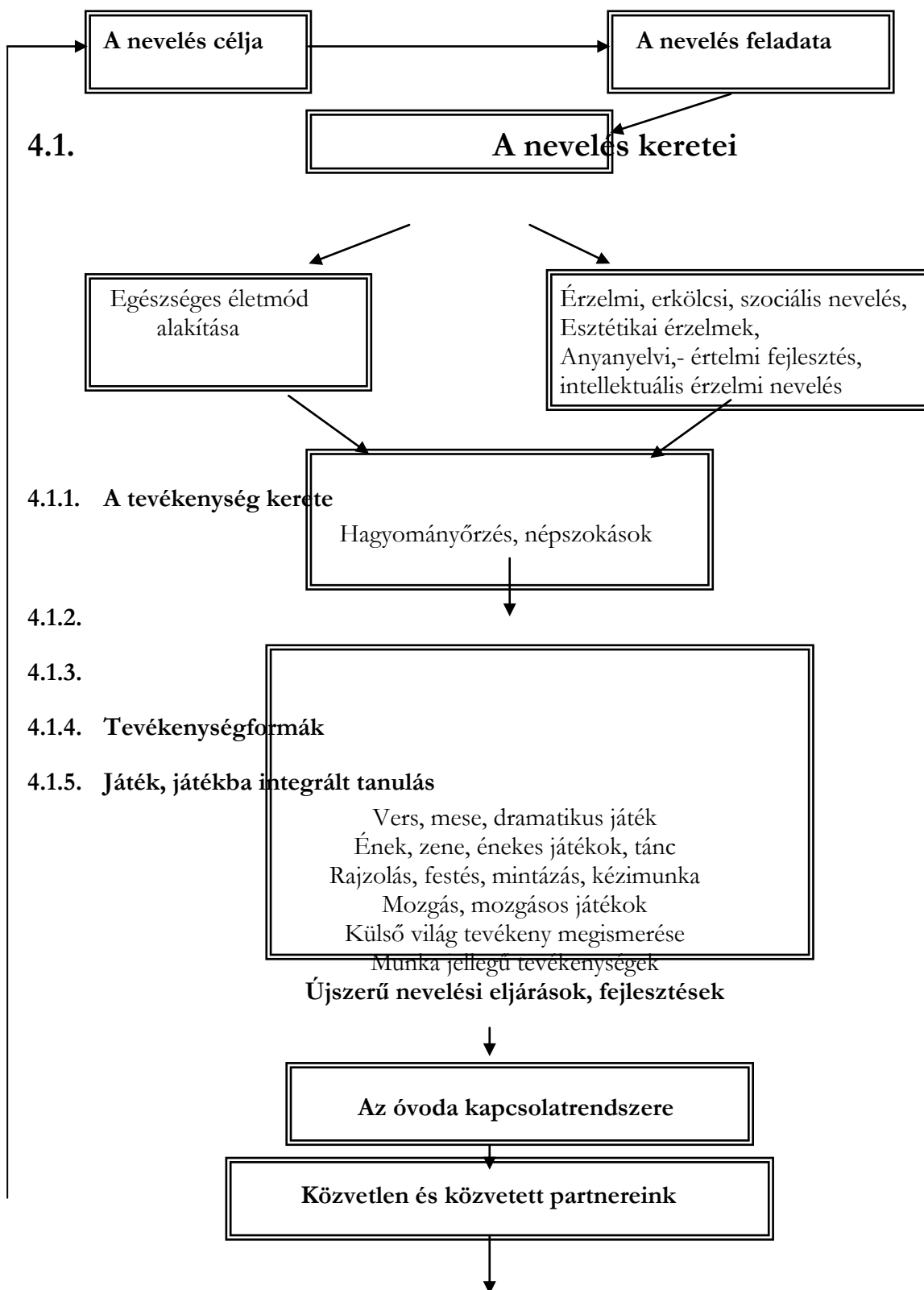
- ❖ A gyermekek egyéni igényeinek figyelembevételével törekedjünk az esztétikus, a higiénikus gondozásra és az esztétikus megjelenés igényének kialakítására.
- ❖ A nemzeti értékeket láttató esztétikus környezettel formáljuk a gyermekek szépérzékét.
- ❖ A művészeti tevékenységeknél teremtsük meg a rácsodálkozási élményeket, Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek esztétikai ítéletének.

Az anyanyelvi-értelmi nevelés, intellektuális érzelmek alakításának feladatai

- ❖ Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységforma keretében megvalósuló feladat. A helyes mintaadás és szabályközvetítés az óvodai nevelőtevékenység egészében.
- ❖ A meghitt beszélgetésekkel erősítsük meg a gyermekek beszélő- és kommunikációs kedvét, anyanyelvük ismeretét, megbecsülését, szeretetét.
- ❖ Az intellektuális érzelmek megjelenésével segítsük a gyermekek érdeklődési szintjének fokozódását, a tanulási vágyuk kialakulását, a szűkebb-tágabb környezetük hatásának nyitott, érzékeny befogadását.
- ❖ A gyermekek kíváncsiságának, utánzási kedvének felhasználásával fejlesszük az értelmi képességeiket – az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet és a kreatív gondolkodást.
- ❖ A kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozásával fejlesszük a gyermekek egyszerű gondolkodási műveleti szintjét, az ismeretek emlékezetben tartását.
- ❖ A sajátos nevelési igényű gyermekeknél a fogyatékoság jellegének és súlyosságának megfelelően az alkalmazkodóképesség, akaraterő, és az önállóság fejlesztése.

4. A PROGRAM RENDSZERÁBRÁJA

4.1.6. A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

5. A NEVELÉS KERETEI

5.1. Egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyermekek egészséges életvitel-igényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése.

5.1.1. Az óvodapedagógus feladatai

- ❖ A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése, testi fejlődésük elősegítése.
- ❖ A gyermekek egészségének védelme, óvása, megőrzése, betegség megelőzése, és az edzettség biztosítása, környezettudatos magatartás megalapozása.
- ❖ A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, biztonságos környezet megteremtése.

A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése, testi fejlődésük elősegítése

Az óvodapedagógus az óvodai felvételi után – lehetőleg még a nyári időszakban – készítsen a gyermekekről **anamnézist**. A következő lépésben a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezze a hangsúlyt. A testi szükségletek kielégítése megalapozza a gyermekek jó közérzetét, ami minden tevékenységhez elengedhetetlen

A gyermekek gondozásának feltétele az óvodapedagógus és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony. A gyermekek azoktól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel, bizalomkeltő metajelzésekkel közelednek feléjük, és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen feltételek mellett megismerhetők a gyermekek igényei, családból hozott szokásaik.

Az óvodapedagógus a beszoktatás(befogadás) ideje alatt minden gyermekkel, a **dajkák bevonásával** együtt végezze a teendőket, hogy a gyermekek megtanulhassák az egészséges életmód szokásainak sorrendjét és azok fogásait.

A gyermekek a napi háromszori **étkezéssel** tápanyagszükségletük $\frac{3}{4}$ részét az óvodában kapják.

Az óvónők és a dajka ismerjék meg minden gyermek étkezési szokását, kedvelt ételeit és vegyék figyelembe azt is, amit nem szeret. Erőltetés nélkül, eleinte kis adagokban, lassan szoktassák az új

ételekhez. Később ösztönözzék a gyermekeket, de ne kényszerítsék az ételek elfogyasztására. Biztosítsák, hogy a nap bármely szakaszában ihassanak.

A testápolás a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Mivel az önállóság terén a gyermekek között nagy különbségek mutatkoznak, az óvodapedagógus differenciált módon, s csak akkor nyújtson segítséget, ha arra a gyermeknek szüksége van.

A felnőttek különös gonddal védjék a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC-használatához a felnőttek teremtsék meg az intim feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, egyre önállóbban végezhesék ezeket a teendőket.

Az időjárásnak megfelelő **öltözködés** védi a gyermeket. A gyermekek öltözéke a célnak megfelelő legyen: réteges, kényelmes és könnyen kezelhető. Hangsúlyozza a kislányos és a fiús jegyeket. Váltócipőjük csúszásgátlós, kényelmes legyen és tartsa a bokájukat. A megfelelő öltözködési szokások kialakítása, a gyermeki igények (fázom, melegem van...) kielégítése hozzájárulnak a betegségmegelőzés alakításához. Fontos meggyőzni a szülőket a praktikus, ízléses öltözködés előnyéről.

A mindennapi **szabad mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. Biztosítjuk, hogy a gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg, szabadon ismételhessék a sokféle mozgásfejlesztő eszközökön, akkor is, ha nincs lehetőség az udvari játéokra

A gyermekek **alvási**igényének egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés feltétele a csend és a biztonság. Az elalvás előtti mesélés, és az azt követő altatódalok dúdolása kondicionáló reflexként hat.

Ha lehet, minden alkalommal éljék át a gyermekek az altatódalok hatására kialakult szendergés állapotát

A gyermekek egészségének védelme, óvása, megőrzése, betegség megelőzése, és az edzettség biztosítása, környezettudatos magatartás megalapozása

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, bizalmi légkör megteremtésével, elkülönítve ápoljuk a dajka nénikkel mindaddig, míg szülei nem érkeznek meg. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén.

A gyermek személyes belső környezetének, testi, lelki, szociális egészségének gondozásával, **környezettudatos magatartás** megalapozásával a gyermekek egészségét védjük olyanformán, hogy érdekeltté, partnerré tesszük benne a gyermeket.

A tágabb és szűkebb környezet közvetlen, tapasztalati úton történő megismerésével lehet elérni, hogy a gyermek tisztelje a környezetét, és bátran alakítsa azt anélkül, hogy kárt okozna benne.

Már a legkisebbek figyelmét ráirányítjuk saját személyük és környezetük rendjére, tisztaságára. Ennek eredményeképpen a nagyobbak különbséget tudnak tenni a szemét és a hasznosítható hulladék között. Óvodáskor végére, megismerik a szelektív hulladékgyűjtés gyakorlatát és alkalmazni is tudják a hulladéksziget látogatásakor.

Séták, kirándulások alkalmával lehetőség nyílik a környezetvédelmi szabályok megismerésére, gyakorlására, betartására. Környezetvédelmi tapasztalási lehetőség a gyerekeknek, hogy a szellőztetés, séták, kirándulások alkalmával érzékeljék a tiszta és a szennyezett levegő közötti különbséget.

Kiemelt fontosságú az ivóvíz védelme, a vele való takarékos bánásmód és a patakok, folyóvizek tisztaságmegőrzésének hangsúlyozása a gyerekek körében.

Lényeges egészségvédő feladata az óvodának, hogy kialakítsa a gyermekekben a felelős, egészségtudatos hozzáállást, a prevenciót: az egészség kincs, amelyre vigyázni kell – és amelyért ők maguk is sokat tehetnek - a helyes testápolás, az étkezés, a napirend és a mozgás tekintetében.

Az óvodapedagógusok és a dajkák munkáján túl elengedhetetlen az együttműködés megfelelő szakemberekkel, speciális gondozóval, prevenció, korrekció testi, lelki feladatok ellátása érdekében. Az óvodapedagógusnak vezető szerepe van érzékszervi funkciók csökkenése, károsodása, érzelmi labilitás, impulzivitás felderítésében és szakorvoshoz való irányításában is.

Három-négy éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt bevizelnek. Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. A felnőttek óvakodjanak a gyermekek megszégyenítésétől. Csakis a tapintatos, szeretetteljes bánásmód, és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat.

A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a gyakori rövid **prevenció**,

fejlesztő tornák, a mozgásigény kielégítése segít a gerinc-deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartása javítható.

A **szabadban tartózkodás** biztosítja, a gyermekek ellenálló képességét. A napfény, a levegő, a víz edzi, erősíti őket. Télen a hóban játszás, a szánkózás, a hógolyózás nyújt lehetőséget az edzésre.

A gyermekek napirendjében a levegőztetés, mint elsőrendű edzési lehetőség minden évszakban szerepel. Lehetőség szerint naponta több órát, délelőtt és délután is kinn tartózkodnak a gyermekek a levegőn: szervezett tevékenység mellett. Szeles időben, sűrű ködben, vagy ha a hőmérséklet -10 C alá esik, a csoportszobák fokozott szellőztetése mellett a gyermekek az épületben maradnak.

Nyári kánikulában fokozottan ajánlatos arra ügyelni, hogy a gyerekek ne hevüljenek túl, tevékenységüket a szabadban árnyékban vagy az épületben kell megszervezni. Biztosítani kell számukra a naptej használatát és a megfelelő folyadékpótlást: friss vizet elérhető közelségben.

A gyermekek fejlődéséhez szükséges esztétikus, egészséges biztonságos környezet megteremtése

Az óvoda legfontosabb fejlesztési tere az **óvodaudvar**, ahol a különböző csoportokba járó gyermekek együtt játszhatnak, s ahol a gyermekek bármikor megtalálhatják az óvodapedagógusukat. Az óvoda rendelkezzen homokozóval, a labdajátékokhoz pedig megfelelő nagyságú terület álljon a gyermekek rendelkezésére. Az óvoda udvarán legyenek olyan zártabb területek, udvarrész, „pódiumszerű” lehetőség, ahol a gyermekek énekes játékokat játszhatnak, ábrázoló tevékenységet folytathatnak, ill. bábozásra, dramatikus játékokra nyílik lehetőség.

Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében az óvodapedagógusok esztétikusan, ízlésesen rendezzék be. A több funkciót betöltő **csoportszobát** tegyék alkalmassá a szabad játékokra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele biztosítja a gyermekek jó közérzetét, s egyben jó mintát a szülőknek is. A természetes világítás biztosításához az ablakot hagyják szabadon, csak olyan esztétikus, kisméretű függönyt használjanak, amely nem veszi el a természetes fényt. Tűző nap esetén biztosítsuk a sötétítő függönyöket.

Az óvodapedagógus az esztétikai tevékenységhez alakítson ki, elkülönített kuckókat a csoportszobában. Tervezzen meg egy esztétikus igaz mesebirodalmat, amely a személyes perceknek, napi mesélésnek, drámajátékoknak, bábozásnak a színtere.

Legyen olyan sarok, ahol a gyermekek nyugodtan rajzolhatnak, barkácsolhatnak, mintázhatnak, festhetnek, és mindent megtalálnak, ami a vizuális, téri alkotáshoz szükséges. Az óvodapedagógus alakítson ki egy olyan helyet is, ahol minden eszköz együtt van, a zenei készségfejlesztéshez.

Legyen helye még, a mikrocsoportos séták alkalmával talált „kincseknek” is

Az **öltözők** ízléses berendezése, világítása, fűtése, szellőztetése biztosítson minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. A szülőknél az öltözőben legyen egy esztétikus általános tájékoztató tábla, a gyermekek fejlődési eredményeit közvetítő, informáló tábla, valamint a negyedéves évszakprojektet bemutató részletes tájékoztató tábla.

A **mosdó**ban megfelelő méretű eszközök segítsék a szükségletek kielégítését.

A programhoz egy olyan kisméretű helyiség folyosórész szükséges, ahol az „Ovigaléria” megrendezhető. A gyermekek szemmagasságában kiállított művészi alkotások- megfelelő megvilágításban- a műalkotásokkal történő állandó kapcsolat meglétét, a gyönyörködést, rácsodálkozást egyaránt szolgálják még a szülőknél is.

A gyermekek önmegismerését, én-formálását, az élmények újbóli átélését segítheti a videózás. A gyermekek - lehetőség szerint - kisebb csoportban nézhetik a rövid videofelvételeket. A róluk készült felvételeket, nézzék meg minél többször.

A gyermekek által használt helyiségekben vizuális jelek segítsék a szokások beidegződését.

Pedagógus attitűd:

- befogadás, elfogadás, személyes mintaadás, tolerancia,
- magyarázat, bemutatás,
- pozitív megerősítés, dicséret, önállóság támogatása.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- ❖ A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak és fésülködnek.
- ❖ A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, tisztán helyére teszik. Zsebkendőjüket önállóan használják.
- ❖ Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, valamint önállóan vizet töltenek a kancsóból.
- ❖ Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek. Biztonságosan használják a kanalat, villát és a kést. Étkezés közben halkán beszélgetnek.

- ❖ Teljesen önállóan öltöznek, a ruhájukat ki-be gombolják, cipőjüket befűzik és bekötik.
- ❖ A ruhájukat gondosan összehajtva helyére teszik.
- ❖ A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani, megismerték a környezetük védelmére vonatkozó szabályokat és képesek azok betartására.
- ❖ Ügyeljenek saját külsejükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

Kulcskompetenciák megalapozása, fejlesztése:

Személyes kompetenciák:

- Testi, lelki szükségletek.
- Önállóság.
- Gondozási feladatok.

Szociális kompetenciák:

- Önkiszolgáló tevékenység.
- Viselkedési formák.
- Együttműködés.
- Szokások.

Kognitív kompetenciák:

- Szabálytudat, feladattudat.
- Alkalmazás, pozitív megerősítés.
- Sikerélmény, belső motiváció.

Speciális kompetenciák:

- Igényesség önmagával, környezetével szemben.
- Környezetmegóvó szemlélet.

Nyelvi-kommunikációs kompetenciák:

- Szókincsfejlesztés.
- Kifejezőkészség, választékos, tudatos beszédformálás.
- Metakommunikáció.

Sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozó feladatok, az egészséges életmód kialakítása terén

Az egészséges életvitel igényének kialakítása, a testi, lelki szükségletek harmonikus összehangolásával az ismeretek aktív egészségmagatartássá formálása.

A gondozás keretén belüli tevékenységek:

Tiszteletben tartjuk egyéni igényeiből fakadó sajátosságait, de képességeinek megfelelően elvárjuk a közösség elé állított normák saját szinten történő megvalósítását. Fejlettségi szintjének megfelelő, személyre szabott elvárásokkal biztosítjuk önálló tevékenységét, s ezáltal a fejlődést.

Differenciált fejlesztés: testséma gyakorlása, színek, ruhadarabok megnevezésével kognitív fejlesztés, szókincs bővítés. Munkatevékenységek során szociális kompetenciák fejlesztése.

Nevelésünk eredménye

Egyéni képességei által meghatározott szinten elsajátítja és elvégzi azokat a tevékenységeket, amelyek saját személyével kapcsolatosak. Természetesnek veszi, elfogadja azt a kívülről – társaktól, felnőttektől – jövő segítséget, amit szükséges, de képességeit meghaladó tevékenységek végzése esetén kap. Szívesen segít olyan tevékenységekben, amelyek végzésére képes.

5.2. Érzelmi, erkölcsi, szociális nevelés, társas kapcsolatok, közösségi nevelés

Az érzelmi, erkölcsi, szociális nevelés, társas kapcsolatok, közösségi nevelés célja: a gyermeki **személyiség fejlesztése**, egyéni **készségeinek** és képességeinek (érdekeinek, tulajdonságainak) kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normáinak tiszteletben tartásával.

5.2.1. Az óvodapedagógus feladatai

- ❖ Érzelmi biztonságot nyújtó, állandó értékrendű, szeretetteljes, **derűs**, légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig.
- ❖ A gyermek-gyermek, és a felnőtt- gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.
- ❖ A közösségi élet normáit kifejező szokások megalapozása, a fejlettebb közösségi magatartás kialakítása.
- ❖ Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni bánásmódja, differenciált nevelése
- ❖ Érzelmi biztonságot nyújtó, állandó értékrendű, szeretetteljes, derűs, légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig

Az óvodáskorú gyermekek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségükben az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermekeket az

óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, szeretetteljes légkör vegye körül. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre és tevékenységre ösztönzi őket.

A **befogadás** időszaka meghatározza a gyermekek óvodához való érzelmi kötődését. Az óvodapedagógus a szülőkkel együtt teremtsen meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Ezért az óvodapedagógus adjon lehetőséget ahhoz, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával.

A mi felfogásunk szerint az óvoda teljes közössége felel azért, hogy a társadalomba belépő, kicsi, bizonytalan gyermekek, minél előbb biztonságot érezzenek az óvodában. A befogadás ideje alatt lehetőleg mindkét óvodapedagógus vegyen részt, és a dajkával együtt gondosan készítsék elő ezt az időszakot. A gyermekek jelét úgy válogassák ki, hogy ahhoz mondókát, verset, vagy gyermekdalt lehessen kapcsolni. Így még a kevésbé vonzó jel is kedvessé válik. Legyen ez a gyermek első esztétikai élménye az óvodában!

A sok érdekes, értékes játék mellett az óvodapedagógus mesével, ölbeli játékokkal, mondókákkal kedveskedjen a gyermekeknek.

A gyermekek már a befogadás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végezzék a mindennapi tevékenységeket, amit az óvodapedagógus sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékos módszerrel gyakoroltasson. Természetesen mindenkor tartsa szem előtt a gyermekek egyéni képességeit, tempóját és az otthonról hozott szokásait.

A **kiegyensúlyozott, szeretetteljes** légkör elősegíti a gyermekek **szocializációját**, társas kapcsolatainak alakulását. Mindehhez **gazdag, közös élményeken alapuló, tevékenykedtető élet** szükséges. Az óvoda közösen tervezze meg, és értelmezze újra a hagyományos rendezvényeit úgy, hogy a gyermekeket minél kevesebbet szerepeltesse..

A gyermekeknek legyen lehetőségük minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy gyakran megélhessék az önállóságukat, Én tudatuk alakulását, amely belülről táplálkozó kedvet és motivációs állapotot hozhat létre. Így alakul ki, hogy egy időben, egymástól függetlenül különböző tevékenységek egyénileg és csoportosan is szerveződjenek.

❖ ***A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében***

A gyermekek pozitív kapcsolata csak akkor alakul ki, ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását az óvoda felnőtt- és gyermekközössége segíti.

A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, határokkal együtt. A határokat úgy célszerű megszabni, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak. A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára- egyéni sajátosságait figyelembe véve- érthetővé, vonzóvá tudja tenni.

A helyes gyermeki magatartás kialakulása érdekében az óvodapedagógus és az óvoda **valamennyi alkalmazottjának** kommunikációja, bánásmódja és viselkedése **modell értékű szerepet töltsön be. Az óvoda alkalmazottai és a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot** pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.

Óvodai nevelésünk felfogását a bátorító nevelés alábbi elvei szemléltetik:

A felnőtt-gyermek kapcsolatában a következő elvek jelenjenek meg:

- ❖ A felnőtt próbálja megérteni- elsősorban érzelmileg- a gyermekeket.
- ❖ Parancsolás helyett igyekezzen kérdezni. (Ezzel elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája nincs visszafogva, hanem más irányba terelhetővé válik.)
- ❖ A gyermekek mágikus képzeletét vonja be a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába. (A csoport szeretett bábja ehhez kiváló lehetőséget biztosít.)
- ❖ A felnőtt magyarázatába jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.
- ❖ A felnőtt a gyermekek tevékenységéhez biztosítson nagy szabadságot a határok pontos megjelölésével. Többszöri „határátlépésnél” vezessen be konzekvenciákat.
- ❖ Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.
- ❖ A felnőtt segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy a kis csoportosulásokat, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
- ❖ A felnőtt nevelje a gyermekek érzésvilágát, a kialakult konfliktusok feldolgozása során. A konfliktust feloldó beszélgetéseket kellő figyelemmel, kivárással hallgassa meg, hogy véleményt tudjon mondani a történekről úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön.
- ❖ A felnőtt bátorítson minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon. A bátortalan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örüljön a legkisebb elmozdulásnak, fejlődésnek.

- ❖ Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.
- ❖ A felnőtt-gyermek kommunikációjában világos, egyértelmű, konstruktív beszédhelyzet jelenjen meg a kívánság és az elvárás megnevezésével. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélő partner megbecsülése, megértése és a kompromisszumkeresés. Mellőzendő: a megbántás, a hibáztatás, a kritizálás, (Az óvodapedagógus minden gyermeknek biztosítsa a személyes percek, hogy a kapcsolatfelvevő képességüket megerősítse. Ezekben a beszélgetésekben a saját és a mások érzésének elfogadása kapjon hangot.)
- ❖ A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észreveteti, és a sikertelenséget segít elviselni.
- ❖ A felnőttek tilalom helyett adjanak a gyermekeknek választási lehetőséget, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és képessé váljanak a változásra. A felnőtt jelezze örömeivel a dicséretét, s csak félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat.
- ❖ A felnőtt használja fel a humort a szeretetkapcsolat kialakításához. (A humor a feszültséget feloldhatja, a görcsösséget megszünteti.)
- ❖ A felnőttek fektessenek nagyobb hangsúlyt az egyenlő bánásmód alkalmazására, melynek célja a hátrányos megkülönböztetés kiküszöbölése.
- ❖ ***A közösségi élet normáit kifejező szokások megalapozása, a fejlettebb közösségi magatartás kialakítása***

A gyermekek számára a szokások, az elemi közösségi követelmények természetes közvetítői. A szokások közvetlenül hatnak a közösségi érzelmek alakulására.

Az alapvető szokások, állandó értékrendek, alakítása már 3 éves kortól kezdve szükséges. Az óvodapedagógus kezdettől fogva figyeljen arra, hogy a szokásokhoz pozitív érzelmek társuljanak, és a gyermekek lassan felismerjék a szokások értelmét is.

Fejezze ki, a sikerrel végzett közös feladatok feletti örömet, mutasson rá, hogy ezek az eredmények együttesen érhetőek el. Ösztönözze a gyermekeket arra, hogy keressék az óvodapedagógus, a társak, a csoport és a szülők számára hasznos, örömet, jelentő tevékenységeket.

Az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

- ❖ ***Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni bánásmódja, differenciált nevelése***

Az óvodapedagógusnak minden esetben a gyermekek személyiségének, egyéni képességeinek megfelelő **egyéni bánásmódot** kell alkalmazni.

A gyerekek eltérnek egymástól értelmi képességeik fejlődési tempójában, fejlettségi szintjükben és kommunikációjukban is.

A befogadó közösségben személyes példamutatás által olyan érzelmi légkör kialakítása szükséges, amelyben természetes érték az ember, függetlenül teljesítményének színvonalától.

Kiemelt figyelmet kell fordítani azokra a gyermekekre is, akiknek fejlődését negatív környezeti hatások, **szociális hátrányok** gátolják.

Egyformán, magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljenek, meglévő hátrányaik csökkenjenek. Nem adunk helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében az óvodapedagógus törekedjen a szülők bizalmának megnyerésére. A differenciált nevelés meghatározásában legyen irányadó a gyermek életkora, fejlődési, fejlettségi jellemzői és a csoportban elfoglalt társas helyzete. Mindezek kerüljenek rögzítésre a gyermek egyéni fejlesztési dokumentációjában. Szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével kívánjuk elősegíteni a nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek fejlődését. Az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése, a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételeinek megkönnyítése szempontjából fontos feladat. Az érzelmi ráhangolást, a szociális érettséget befolyásolja az együttműködés az iskolával, a közös rendezvények és egymás intézményében tett látogatások.

Nevelésünk eredménye

A befogadó közösség tagjai természetesnek veszik, hogy a teljesítmény nem befolyásolja az emberi értékeket.

Természetessé válik számukra a rászoruló embertársaknak nyújtott szükségszerű segítségadás.

Pedagógus attitűd

- Empátia, tolerancia, személyes minta és példamutatás.
- Csoportkohézió erősítése közös élmények, ünnepek, hagyományok felelevenítésével.
- Az igazságosság és méltányosság érvényesítése.

- Barátságok támogatása.
- Konfliktusok megoldására törekvés, az őszinteség megnyilvánulását ne kövesse negatív reakció.
- Az értékelés a közösség előtt történjen, konkrét eseményhez kapcsolódó megerősítés.

5.2.2. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- ❖ A gyermekek ragaszkodnak óvodájukhoz,(a kisebb gyermekekhez és a felnőttekhez.) **szűkebb környezetükhöz.** Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- ❖ **Egyre több szabályhoz tudnak alkalmazkodni, ismerik a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.**
- ❖ A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival. A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességében.
- ❖ **Képessé válnak az együttműködésre, kapcsolatteremtésre felnőttekkel és gyermektársaival.**
- ❖ Érdeklődnek társaik, barátaik iránt. A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják. Óvodán kívül, ha találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- ❖ Szavak nélkül is értik a környezetük jelzéseit, érzéseit.
- ❖ Ismerik saját képességüket, tudják értékeiket, de azt is meg tudják fogalmazni, mik a hiányosságaik.
- ❖ Érvényesítik kezdeményezőképességüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- ❖ Ébredszik bennük a közösségi öntudat, örülnek a közösen elért sikereknek.
- ❖ (Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat. Éretté válnak az iskolába lépésre.)
- ❖ Egyre több szabályhoz tudnak alkalmazkodni, késleltetni tudják szükségleteik kielégítését.
- ❖ Feladattudatuk kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – **szükség szerint kreatív** – elvégzésében nyilvánul meg
- ❖ **A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek** megtanulják értékelni saját meglévő képességeiket, azokat teljes mértékben kihasználják. Érzik a közösség segítő erejét, biztonságban mozognak társaik között. Egyéni vágyaikat, akaratukat képességeikhez mérten igyekeznek alárendelni a közösség érdekeinek. Az elért eredmények által fejlődik érzelmi életük, személyiségük, én-tudatuk.

- ❖ **Kedvező iskolai légkörben** készen állnak az iskolai élet és a tanító elfogadására, képesek a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

Kulcskompetenciák megalapozása, fejlesztése:

Személyes kompetenciák:

- Érzelmi intelligencia kialakítása, fejlesztése.
- Önbizalom, önfegyelem, önértékelés megalapozása.
- Szabad véleménynyilvánítás lehetősége.
- Saját erősségek, gyengeségek megismerése.
- Öröm, őszinteség, humorérzék megnyilvánulása.

Szociális kompetenciák:

- Közösségbe való beilleszkedés a szabályok, szokások kialakításával, elfogadásával.
- Kezdeményező,- együttműködő,- alkalmazkodó képesség alakítása, tolerancia képességének fejlesztése.
- Kapcsolatteremtés képességének fejlesztése, másság elfogadása.
- Kötődés alakítása a tágabb ill. szűkebb környezetéhez, felnőttekhez, gyerekekhez való pozitív viszonyulás.
- Konfliktusok kezelésének elsajátítása különböző helyzetek megismerésével.
- A lemondás, kivárási képességének kialakítása, erősítése.
- Az összetartozás érzésének erősítése élmények, hagyományok, ünnepek átélésével.

Kognitív kompetenciák

- A kíváncsiság, a tudásvágy és a problémamegoldás kialakításának segítése élmények, tapasztalatok, cselekedtetések által.
- Az egymástól való tanulás, az igazságérzet, kötelességtudat, felelősségérzet, az öröm, a siker, a kudarc, a szeretet megtapasztalása, kialakítása, fejlesztése.
- Az egészséges „én-kép” alakítása, fejlesztése.

Speciális kompetenciák:

- Pozitív attitűd kialakítása, fejlesztése a szép és jó értékrend megismerésével.
- Az egyéni szociális képességek érvényesülése, erősítése feladatadással, tehetség gondozással.
- Az önismeret reális értékrendjének megalapozása.

Nyelvi-kommunikációs kompetenciák:

- Szókincs gazdagítás, beépülése a mindennapok nyelvhasználatába.
- Kifejezőkészség, ok-okozati összefüggések megláttatása, javítása, fejlesztése.
- Beszédfegyelem alakítása, erősítése.
- A véleménynyilvánítás, az őszinteség nyelvi formáinak alakítása, gyakorlása mintaadással, egymástól való tanulással.

5.3. Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése

A tevékenység célja:

- A sérült gyermekek egyéni sajátosságainak megfelelő, harmonikus személyiség fejlődése.
- Fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg.
- A sérült gyermekeket nevelő családok életének segítése.
- A felnőtt társadalom morális érzelmeinek alakítása.

Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

A sajátos nevelési igény kifejezi

- a) a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,
- b) a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan team munkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé

Integrált fejlesztés

- a.) a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe vesszük, a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének igényeit,
- b.) külön gondot fordítunk, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,
- c.) biztosítjuk a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, továbbképzéseken

Az óvodapedagógus feladata:

❖ ***A sérült gyermek harmonikus és speciális fejlődéséhez szükséges tárgyi feltételek biztosítása***

A sérült gyermek nevelésével foglalkozó óvodai csoportban a gyermekek biztonságos mozgását, megfelelő fejlődését elősegítő eszközök változatosságának biztosítása.

Minden esetben a gyermek sérülés specifikuma határozza meg a tárgyi feltételeket.

A sérült gyermekekkel foglalkozó óvodapedagógusok munkáját felsőfokú gyógypedagógiai asszisztens, gyógypedagógus, logopédus, gyógyújszás oktató segíti.

❖ ***Olyan óvodai közösségi élet megteremtése, melyben a gyermek-felnőtt, sérült gyermek-ép gyermek kapcsolata pozitív érzelmi viszonyuláson alapul***

Az integrált csoportokban dolgozók értékrendje olyan morális érzelmi normákat kell, hogy képviseljen, mely követendő példa lehet a gyermekközösség és a felnőttek számára.

A sérült gyermekek nevelésekor következetesen ragaszkodnunk kell néhány elv betartásához. Az akarat erő, az alkalmazkodó készség, az együttműködés és az önállóságra törekvés terén a

gyermeknek minden esetben csak annyi segítséget adjunk, amennyi továbblépése szempontjából feltétlen szükséges.

Terhelhetőségüket minden esetben meghatározza sérülésük mértéke. A nevelés, fejlesztés során figyelembe kell vennünk a nem vagy kevésbé sérült területeket, mert ezek megerősítésével, a gyermek sikerélményhez juttatásával bővül a fejleszthetőség lehetősége.

❖ ***A gyermekek integrált nevelésében az együttneveléshez szükséges kompetenciák kialakítása, fejlesztése***

Egyéni fejlesztési terv készítése, individuális módszerek, technikák alkalmazása. A tevékenységek során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja. Egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres, alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez. Együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

5.4. Jelző és észlelőrendszer

Célunk:

- A helyi sajátosságok ismeretében mentálhigiénés óvodai rendszer kialakítása, minden óvoda gyermekre kiterjedő preventív tevékenység megszervezése, speciális segítséget igénylő gyermekek, gondozása.
- Segítségnyújtás a hátrányok enyhítésére, az óvodai keretek közötti kompenzálás biztosítása.
- Szülőkkel való közvetlen, tapintatos, személyes kapcsolattartás.
- A gyermekek fejlesztése egyéni bánásmóddal, felzárkóztatás, tehetséggondozás módszerével, törődéssel.
- Feltárni azokat a körülményeket, amelyek óvodásainkat hátrányosan érintik, illetve veszélyeztetik.

A feltárás feladatai:

- A veszélyeztetettség, hátrányos helyzet tüneteinek felismerése, a problémák feljegyzése.
- A tünetek okainak megkeresése, családlátogatás, védőnői hálózattal kapcsolatfelvétel

- A gyermek veszélyeztettségének, illetve hátrányos helyzetének megállapítása, a törvényi előírások alapján.

A megszüntetés feladatai:

- Induló hátrányok csökkentése,
- Segítő szakemberek igénybevétele, a problémák jellegének megfelelően.
- Együttműködés konkrét esetekben a segítőkkal (Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Pedagógiai Szakmai- és Szakszolgáltató Központ, Szakértői Bizottság, Gyámhivatal).

A jelző és észlelőrendszeri felelős megvalósításának erőforrásai, feltételei:

Személyi feltételek: A rendszer felelősének feladata külön kijelölés alapján kerül megbízásra. A kapcsolattartás és együttműködés az érintett szervekkel.

Tárgyi feltételek:

- egészséges, nyugodt, tiszta óvodai környezet,
- a gyermekek fejlesztéséhez eszközök,
- külön helyiség a szülőkkel való beszélgetésre,
- fejlesztőszoba kialakítása, szükséges fejlesztő eszközök biztosítása.

Anyagi eszközök:

- pályázati pénzek felhasználása,
- cégek, civil szervezetek, szponzorok támogatása,

A jelző és észlelő tag feladatai:

- A pedagógusok, szülők jelzése és a velük folytatott beszélgetés alapján megismert veszélyeztetett gyermekeknél – a veszélyeztető okok feltárása érdekében, a családlátogatás alkalmával - megismeri a gyermek családi környezetét.
- Gyermekbántalmazás vélelme vagy egyéb pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető, veszélyeztető tényező megléte esetén felveszi és tartja a kapcsolatot a Gyermekjóléti Szolgálattal. Az óvodában a szülők által jól látható helyen közzéteszi a gyermekvédelmi feladatot ellátó fontosabb intézmények (pl.: Gyermekjóléti Szolgálat, Nevelési Tanácsadó, Gyermekjogi képviselő) címét, telefonszámát.
- A problémák mértékét meghatározza, megteszi a nyilvántartásba vételt.
- Szükség esetén felveszi, illetve tartja a kapcsolatot a Gyermekjóléti Szolgálattal,

- A szülőket tájékoztatja a gyermeknevelést segítő szervezetekről és a szociális helyzetet javító lehetőségekről.

A pedagógus jelző és észlelőrendszeri feladatai:

- nevelő-oktató tevékenység keretében az ismereteket tárgyilagosan és többoldalúan közvetítse,
- nevelő tevékenysége során figyelembe vegye a gyermek
  - egyéni képességét,
  - tehetségét,
  - fejlődésének ütemét,
  - szociokulturális helyzetét,
  - fejlettségét, fogyatékosságát,
- segítse a gyermek képességének, tehetségének kibontakozását,
- az indulási hátrányok kompenzálására tervet készít és végrehajtja (a kompetenciahatárokon belül) az egyéni bánásmód és a differenciált fejlesztés alkalmazásával,
- segítse a bármilyen oknál fogva hátrányos helyzetben lévő gyermek felzárkóztatását társaihoz,
- a gyermekek részére az egészségük, testi épségük megőrzéséhez szükséges ismereteket átadja,
- ezek elsajátításáról meggyőződjön,
- ha észleli, hogy a gyermek balesetet szenved, vagy ennek veszélye fennáll, a szükséges intézkedéseket tegye meg,
- a gyermek emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartsa,
- a szülőket az őket érintő kérdésekről rendszeresen tájékoztassa,
- a szülő és a gyermek javaslataira érdemi választ adjon,
- csökkenti az esélyegyenlőtlenséget, megteremtí a befogadó környezetet, hozzájárul az előítéletek lebontásához, az újabb előítéletek megelőzéséhez.

Szülők tájékoztatása:

A szülők által jól látható helyen közzé tesszük a gyermekvédelmi felelősök nevét, mikor, milyen időpontban, hol kereshetők fel. Valamint a jelző és észlelőrendszeri feladatokat ellátó fontosabb intézmények nevét, címét, telefonszámát.

6. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

6.1. A program ajánlott napirendje

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének tervezésnél vegye, figyelembe a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Az egész nap során érvényesüljön – lehetőség szerint - a rugalmasság elve. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét

A napirend igazodjon a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, a rendszerességet és a nyugalmat segíti elő a napirend és a hetirend a megfelelő időtartamú differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével.

Az óvodapedagógus a gyermekeknek teljesítse azt az alapvető igényét, hogy **személyes kapcsolatot** tudjanak felvenni vele, szenteljen elegendő figyelmet minden gyermekre.

Az óvodák nyitva tartása a szülők és a fenntartó igénye alapján szerveződik. Az óvoda teljes nyitvatartási idejében az óvodai nevelés a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében az óvodapedagógus jelenlétében és közreműködésével valósulhat meg.

A napirendjavaslat tájékoztatást nyújt arról, hogyan épülnek egymásra a különböző tevékenységek. A modellként bemutatott példa korcsoportonként, az egyes évszakok által meghatározott feltételek szerint módosítható. A napirendet beszéljük meg a szülőkkel és helyezzük ki a tájékoztató táblára.

Javaslat a gyermekek napirendjének elkészítéséhez

Időtartam	Tevékenység	
6:30 – 8:30	JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN Hítre nevelés, az elcsendesedés feltételeinek megteremtése Szabad játék Játékba integrált differenciált egyéni és mikrocsoportos	J

7. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGKERETE

7.1. Hagyományőrzés, népszokások

Programunk a hagyományőrzést, a népi kultúra ápolását kiemelt feladatának tekinti. Az óvodapedagógus építse be a kisgyermek nevelésébe mindazon értékeket, amelyeket a környezet megőrzött vagy az óvodások számára megőrzésre érdemesnek tart.

Az óvodában ünnepelhető jeles napok időrendi sorrendben:

Az őszi jeles napjai:

- ❖ Szüret

A téli jeles napjai:

- ❖ Advent
- ❖ Mikulás
- ❖ Karácsony
- ❖ Farsang

A tavaszi jeles napjai:

- ❖ Március tizenötödike, nemzeti ünnepünk
- ❖ Húsvét
- ❖ Szent György nap
- ❖ Május elseje
- ❖ Pünkösöd

A nyári jeles napjai:

- ❖ Péter – Pál nap
- ❖ Szent István nap

7.1.1. A néphagyományőrzés ajánlott tartalmai

Az óvodapedagógus a hagyományápolás tartalmát minden esetben a helyi szokásoknak megfelelően variálja.

Maga az ünnep a külsőségeivel együtt se legyen merev, erőltetett, betanított, hanem vidám hangulatú, felszabadult együttjátszást biztosítson. Az óvodapedagógusok, és a szülők vállaljanak minél több szerepet, hogy a gyermekeknek igazi élményt jelentsenek a jeles napok.

7.2. Hitre nevelés

- Katolikus embereszmény, Krisztus mértéke szerinti élet megalapozása
- Isten szeretetének megvilágítása a gyermekben
- A keresztény családi nevelés folytatásaként a katolikus értékek erősítése és kiegészítése, valamint közvetítése a gyermek által a családba
- A katolikus hitélet megtapasztalása az óvodai élet során
- Krisztustól tanult erények: felebaráti szeretet, megbocsátás, segítőkészség, bűnbánat, önzetlenség, figyelmesség stb.
- A katolikus vallási élet eszközei: Egyház, egyházi év, liturgia, szentségek, szentek tisztelete, A teremtett világra való rácsodálkozás képességének kialakítása, fejlesztése (öröm, hála, megbecsülés, védelem, felelősség stb.)

Ünnepeink:

- Mária ünnep: virág elhelyezés a Szűzanya szobránál (templom).
- Halottak napja: gyertya-gyújtás a temetőben (Orsolya nővérek).
- Mikulás: Szent Miklós napja, története (a szülők dramatikus játéka).
- Advent: Készülődés Jézus születésnapjára.

Lelki készülődés a gyerekekkel.

Közös díszítés a szülőkkel (közös munka advent üzenete).

- Karácsony: Karácsonyi ünnepség egész óvodával, közös ünneplés a szülőkkel

Nyílt nap

Közös ünneplés az általános iskolával a templomban.

- Balázs áldás (római katolikus templomban), az óvoda minden gyermeke, dolgozója.
- Hamvazkodás (az óvoda minden gyermeke, dolgozója).
- Húsvét, Pünkösöd.
- Anyák napja ünneplés, műsor.

- Családi sportnap (névadónk és védőszentünkre emlékezünk).

Beszélgetések – hitpercek:

Bibliai történetek feldolgozása:

Ószövetség: - Teremtés.

- József és testvérei.

- Mózes.

- Dávid és Góliát.

Újszövetség: - Az ég angyala köszönti Máriát.

- Úton Betlehem felé.

- Karácsonyi történet.

- Jézus a templomban.

- Jézus gyermekkora.

- Jézus tanítja és gyógyítja az embereket.

- Keresztút, feltámadás.

Napi imák

- Étkezés előtti, utáni, pihenés előtti imák.

- Betegkért mondott ima.

- Fohász

- Hálaadás gyakorlása.

8. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI

8.1. Játék

A játék az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. Az óvodáskorú gyermek számára alapvető tevékenység, elemi pszichikus szükséglet, melynek mindennap visszatérő módon lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A játék kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, melyben kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket, ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újraélheti kellemes élményeit.

A játék célja és feladata ezért

- a játéktevékenységeken keresztül a külső világ megismertetése;
- a játék formáinak és tartalmának gazdagítása;
- érzelmi-szociális képességek (kreativitás, együttműködés, magatartásformák, nyitottság a másik iránt, viselkedés, ízlés, társas kapcsolatok, konfliktuskezelés) fejlesztése
- közös élményszerzés
- a játék rendjének szokássá válása;
- egészséges versenyszellem kialakulása.

8.1.1. Az óvodapedagógus feladatai

- ❖ A játékhoz szükséges feltételek biztosítása.
- ❖ Az óvodáskorban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével.
- ❖ A gyermekek beszédképességének, kreativitásának fejlesztése, erősítése a játékszituációkban.
- ❖ Az óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása.

Az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz.

Az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozásának feltételei:

- Megfelelő hely
- Egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagok, eszközök, játékszerek
- Az óvodapedagógus tudatos jelenléte

Szükség- és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival. Az óvodapedagógus játéksegítő metódusai legyenek szituációtól függőek. A gyermekek, ha nyugodtak játszanak, vagy ha érezhető, hogy problémamegoldóak, játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni.

A kiscsoportos esetében – ha szükség van rá – legyen játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játékhelyzetben is legyen támogató, engedő és elfogadó. Segítsen azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények.

Avatkozzon be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét és nyugodt játékát.

Az óvodapedagógus feladatai a különböző játéktípusok gazdagabbá válása érdekében

A gyakorlójáték során a gyermek a mozgást, a manipulációt, a verbális kifejezőkészséget gyakorolja és közben rácsodálkozik saját testére, mozdulataira, hangjára, a tárgyakra, a világra, és ez örömmel tölti el. Az udvaron is biztosítsa az óvodapedagógus a gyakorló játék lehetőségét. Erre legalkalmasabb a homok, víz, kavics és olyan kisebb-nagyobb tárgy, amelyet a gyermek saját szabályai szerint alkalmaz.

Az óvodapedagógus kísérje érdeklődéssel a gyermekek halandzsázását. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmeket kelt.

A szimbolikus szerepjáték lehetőséget ad a gyermeki személyiség kifejezésére, fejlesztésére a mesék, foglalkozások, napi élmények eljátszása közben. A gyermek átélheti, milyen más szereplő „bőrébe bújni”.

Már a legkisebbeknél is megjelenik a **szimbolikus szerepjáték**. Az óvodapedagógus szervezzen és vállaljon szerepeket, hogy a megformálás mintát adjon a közös cselekvéshez. A kicsik játékában kapjon teret a feltételek biztosítása, a papás-mamás játék, a fodrászos, orvosos, kalauzos játék, ezek mindegyike egyszerű mozzanatokat jelenít meg együttlét, együttmozgás formájában. A gyermekek szerepvállalását indirekt módon segítse az óvodapedagógus

A gyermekek legyenek képesek a környezetükből szerzett tapasztalatokkal, élményekkel a játék tartalmát gazdagítani. Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a családban, az óvodában, a tágabb természeti és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékban is átélhessék. A gyermekek a szerepjátékukhoz alakítsák ki a teret.

A dramatikus játék, bábozás igazi táptalaja a rendszeres, többször ismétlődő meseélmény. A mesék megelevenítésében legyen résztvevő az óvodapedagógus, adjon modellt egy-egy szereplő megformálásához. Kezdetben használjanak minél több kelléket a képzeleti képek

megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség és az önkifejezés fokozása érdekében. A bábozás először az óvodapedagógus előadásával jelenjen meg az óvodában.

A konstruáló-építőjátékban a gyermek minél gyakrabban élje át az „én készítettem” alkotás örömét, mert ez az érzés további felfedezésre sarkallja. Ennek eredménye lehet a sokféle formájú játékelemből kialakított forma-, szín- és térvariált gazdagság. A gyermek a konstrukciós játékban összpontosítja figyelmét, elcsendesedik, átéli az alkotás örömét. A konstrukciós játékhoz kapcsolva jelenjen meg a barkácsolás is, amikor a gyermek a szerepjátékot és a dramatikus játékot kiegészítik építő, konstrukciós játékkal. Később bonyolultabb formákat, tárgyakat, alkotásokat hozhatnak létre.

A szabályjáték segíti a helyes önismeret és a lelkiismeret kialakulását, az önzetlenség, a lemondás és a türelem képességeinek kifejlesztését.

A játéktevékenység során alkalom nyílik a konfliktuskezelés formáinak alkalmazására, a szabályok következetes betarttatására (Pl.: Bocsánatkérés, jóvátétel kérése, ha szétrombolják egymás építményét, durvák egymással, csúfolódnak).

Népi játékok, énekes játékok, és ügyességi szabály-játékok. Az óvoda a gyermekeknek biztosítson olyan nyugalmas, kissé elszeparált udvarrészt, ahol szabadon kezdeményezhetik az ilyen, egyszerű, szabályokhoz kötött játékos tevékenységeket is.

Anyanyelvi játékok: A játék számos lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására. Az óvodapedagógus beszéde modellértékű a gyermeknek a szókapcsolatok, a kommunikáció, a nonverbális jelzések (mimika, gesztus), a beszéd hatáselemeinek (hanglejtés, hangsúly, hangerő, ritmus, dallam, szünet) megfigyelése tekintetében.

A hangszínnel, hangerővel bánni tudást leginkább a dramatikus játék segíti. Az óvodapedagógus által kezdeményezett anyanyelvi játékok adjanak mintát az artikuláció, szókincs, kifejezőkészség fejlesztéséhez (pl.: hangutánzó játékok, fonémahallás fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok, szinonimakereső játékok, stb.).

A különböző típusú játékhöz szükséges helyet a gyermekek önállóan, vagy amíg erre nem képesek, az óvodapedagógus segítségével alakítsák ki.

- A csoportszobákban legyen helye a többféle állandó és variálható, vagy új elkülönített „kuckóknak”.
- A helyszínek közül kiemelkedik a különösen esztétikus és meghitt mesesarok, amely egyúttal a dramatikus játék és a bábozás helye. Itt kap helyet az átváltozáshoz szükséges kellékek kincses ládája is.

- Az intellektuális érzelmeket kiváltó tapasztalatszerzések során összegyűjtött tárgyak, termékek, növények, képek a kincseket őrző sarokban kapnak helyet, amit a gyermekek alakítanak ki, és rendeznek el különböző szempontok alapján.
- A rajzolásnak, festésnek, agyagozásnak, szövésnek, tárgykészítő népi játékoknak legyen meg az állandó helye. Ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök mindegyike játékidőben álljon a gyermekek rendelkezésére.
- A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért ösztönözzük őket arra, hogy ott minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak.
- Az óvoda a gyermekeknek biztosítson olyan nyugalmas, kissé elszeparált udvarrészt, ahol szabadon kezdeményezhetik az egyszerű, szabályokhoz kötött **népi játékokat, énekes játékokat és ügyességi játékokat.**

Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése, amely az óvoda napirendjében, **időbeosztásában,** a játékos tevékenységszervezésben is megmutatkozik.

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. A játékhoz szükséges időt a folyamatos napirend és a játékba integrált tanulásfelfogás jól segíti. Ezáltal a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül több órán keresztül játszhatnak.

Pedagógus attitűd:

- Ösztönző.
- Elfogadó.
- Tanácsadó.
- Kezdeményező.
- Elismerő.
- Bátorító.
- Szükség esetén irányító, vezető.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- ❖ A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egyazon játéktémában együttesen részt venni.
- ❖ Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték. Ehhez a gyermekek önállóan kialakítják a teret, és eszközöket biztosítanak.
- ❖ Az ismert meséket többször dramatizálják, és bábokkal is el tudják játszani.
- ❖ Bonyolult építményeket képesek létrehozni.

- ❖ Élvezik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására.
- ❖ Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- ❖ Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető.

Sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozó feladatok a játék tevékenységben:

A játék keretet ad és lehetőséget nyújt a sajátos nevelési igényű gyermekek meglévő fejlettségi szintjét kihasználva a fejlődés biztosítására. Teret enged a személyiség egészének komplex fejlesztésére, biztosítja a gyermek beilleszkedését a befogadó csoport tagjai közé.

- A gyermekeket a meglévő ismereteikre alapozva megismertetjük az óvodában található, számukra ismeretlen játékeszközökkel, azok használatával.
- A játéktér átalakítása, a játéktevékenység akadálymentes végzése érdekében.
- A különböző fejlettségű gyermekeknek más a játékeszköz-igénye és a szociálisan érettebb gyermekek segítségével mintát adunk az együttműködésre, a megegyezésre a
- A játék során a valóság jobb megismerése a képességek és tulajdonságok alakításával a gyermek személyiségének komplex fejlesztése.
- Differenciált fejlesztés: tapasztalatszerzetési lehetőségek biztosításával pszichikus funkciók fejlesztése.

Kulcskompetenciák megalapozása, fejlesztése

Személyes kompetenciák:

- Személyiség,- fantázia gazdagítása, fejlesztése.
- Én kép alakulásának segítése.
- Önkéntes szerepvállalás erősödése.
- Sikerélményhez jutás.
- Erősödjön feladattartásuk, növekedjen önbizalmuk.
- Személyes feszültség, szorongás oldásának lehetősége a választott szerepek eljátszásával.

Szociális kompetenciák:

- Saját és egymás játékának tiszteletben tartása.
- Az együttjátás, az egymástól való tanulás, a közös alkotás örömeinek felfedezése.
- Az együttjátás során fejlődjenek a baráti kapcsolatok, erősödjön szabálytudatuk.
- Szerepjátékok vállalásával erősödjenek a társas kapcsolatok.
- Szabálytudatuk erősödésével alapozódnak meg különböző viselkedésformák: versenyszellem, csapatszellem, együttműködés, egymásra figyelés, alkalmazkodás, stb.

Kognitív kompetenciák:

- A megismerési folyamatok megalapozása.
- Élmények, tapasztalatok gyűjtése.
- Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- Mozgáskoordináció fejlődése.

Speciális kompetenciák:

- Kreativitás, fantázia, esztétikai érzék fejlődése.
- Önbizalom fejlesztés a szereplési vágy megélésének biztosításával.
- Tehetséggondozás.

Nyelvi-kommunikációs kompetenciák:

- Szókincsbővítés, az irodalmi művekben szereplő szófordulatok beépülésével.
- Gyakorolják a játékhoz kapcsolódó szövegalkotást, a párbeszéd nyelv megfogalmazásokat.
- A beszédkedv, a közlési vágy fokozódik, alkalmazzák az udvariassági formákat a játék során.

8.2. Játékba integrált tanulás

Programunk széles értelemben értelmezi a tanulást. A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általuk fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti.

Ennek elsődleges terepe a játék és a mindennapi óvodai élet.

A program felfogása szerint **a játékba integrált tanulás azt jelenti**, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett **tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak**, úgy, hogy nincs közben játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz, vagy újat kezdhetnek.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, mely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.

Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, amely a gyermekek ismeretszerzését is magába foglalja. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése.

Az utánzós, minta- és modellkövetés magatartás- és viselkedéstanulás folyamatában mindvégig az óvodapedagógus a főszereplő, aki tetteivel a legerősebb hatást gyakorolja a gyermekekre. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermek előzetes tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás tervezése évszak projektben történik

Az óvodapedagógusok a csoportokhoz tartozó öltözőkben helyezték ki.

A következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételeinek megkönnyítése

A gyermek adottságainak, képességeinek, készségeinek egyéni **belső** érési folyamatának figyelembevételével tervezzük meg az egyéni fejlesztési programot

A fejlesztés során a gyermek elemi pszichikus szükségletének kielégítését, a játékban, a játékba

A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek mindegyike egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához. **A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre.**

Javaslat a gyermekek hetirendjének elkészítéséhez

(3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas, csak az időkerete változik)

	<i>Hétfő</i>	<i>Kedd</i>	<i>Szerda</i>	<i>Csütörtök</i>	<i>Péntek</i>
Délelőtti játékba integrált tanulás	Vers, mese, dramatikus játék Ének, zene Képesség- fejlesztés	Vers, mese, dramatikus játék Rajz, festés, mintázás, kézimunka	Vers, mese, dramatikus játék	Vers, mese, dramatikus játék	Vers, mese, dramatikus játék Mozgás, mozgásos játékok
Udvari játékba integrált tanulás	Énekes játék, tánc	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	
Délutáni játékba integrált tanulás		Egyéni fejlesztések		Egyéni fejlesztések	

A szervezett tanulás formái

(A 3-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas.)

Kötelező	Mozgás, mozgásos játékok Énekes játékok (4-7 éveseknek) Mese, vers, dramatikus játékok (4-7 évesnek)
Kötetlen	Rajz, festés mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megismerése Ének-zenei képességfejlesztés, tánc Egyéni, differenciált fejlesztések

A szervezett tanulás munkaformái

Frontális	Mozgás, mozgásos játékok Vers, mese, dramatikus játék Zenés-mozgásos percek Énekes játékok, tánc
Mikrocsoportos	Ének-zenei képességfejlesztés Rajz, festés, mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megismerése
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint

A 3-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete maximum 35'.

A 4-5 évesek napi szervezett tanulási időkerete maximum 45'.

Az 5-6-7 évesek napi szervezett tanulási időkerete maximum 65'.

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez:

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

Az óvodapedagógus alkalmazza a differenciált, árnyalt értékelést.

Alkalmazza a jutalmazás sokféle módszerét: simogatás, megerősítő pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést egyénileg, a csoport előtt és a szülőknek egyaránt.

A büntetés teljes mértékben kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját tönkreteszi és lefékezi. Az óvodapedagógus a tanulási szokásokat alakítsa úgy, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.

Az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, hogy melyek a hiányosságai.

A tanulási folyamatban is csak akkor segítsen az óvodapedagógus a gyermekeknek, ha kérik a segítséget, mert elakadtak a probléma megoldásában. A gyermekek próbáljanak minél több mindent önállóan megoldani.

Pedagógus attitűd:

- Élmények, tapasztalatok biztosítása.
- Tudatosan tervezett nevelés, fejlesztés.
- Játékba integrált tanulás segítése.
- Az életkori és egyéni képességekre történő alapozás.
- Problémamegoldás, kreativitás segítése, sikerélményhez juttatás.
- Tiszta, helyes, szép beszéd.
- Személyes minta és példaadás.
- A kapcsolatteremtés segítése beszédhelyzetek alakításával.
- A gyermeki kíváncsiság fenntartása, kielégítése.

Sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozó feladatok:

- Meglévő ismereteikre alapozva az esetleges lemaradást vagy tartós stagnálást figyelembe véve visszatérünk a gyermeknek arra a szintjére, amelyben még biztonságosan mozog és fokozatosan terhelve, a feladatok nehezítésével juttatjuk el a következő szintre.
- Speciális szakemberekkel végzett pedagógia munka mellett érhetik el csak a fentiekben leírt fejlettségi szintet a gyerekek.

Nevelőmunkánk eredménye:

- A gyermekek többsége azonosul az óvónő által meghatározott feladattal.
- A gyermekek eljutnak pontos, valóság-hű észleléshez, mellyel ismereteik megalapozottak lettek.
- Képesek a figyelemösszpontosításra, a problémamegoldó, kreatív gondolkodásra.
- Megismerkedtek az elemi ok-okozati összefüggésekkel.
- Jártasságaik, készségeik, képességeik kialakultak, melyek révén az érzelmileg motivált cselekvés-gondolkodási szintről eljutottak a fogalmi gondolkodásig.

8.3. Vers, mese, dramatikus játék

A verselés, mesélés célja és feladata:

- A gyermekek hallgassanak szívesen mondókát, verset, mesét. Váljanak az irodalmi élmények érzékeny, aktív befogadjává
- Változatos irodalmi élmények nyújtásával a könyv, a színház, a múzeum értékeinek felfedeztetése, a kultúra iránti igény, érdeklődés felkeltése, az esztétikai élményekre fogékony, művelt ember nevelése
- A mindennapos mese- és versmondással, mesehallgatással, dramatizálással a gyermekek szókincsének, kifejezőképességének, képzeletének; fejlesztése.

A játékos mozgással, zenei illusztrációval összekapcsolt versekkel, mesékkel komplex esztétikai élmény közvetítése, a gyermek érzelmi intelligenciájának, értelmi és erkölcsi fejlődésének biztosítása.

- A mesék mágikussága, a csodás meseélmények, a versek zeneisége, rímeinek csengése, valamint a mesék feldolgozása adjon a gyermekeknek igazi irodalmi művészi élményt.
- A mesék által nyújtott példákon keresztül a közösségi nevelés elősegítése, a gyermekek konfliktuskezelési módjának alakítása problémamegoldó képességének, erkölcsi érzékének, ítélőképességének fejlesztése.
- A gyermekek érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása elsősorban a népmesék segítségével.
- A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és / vagy ábrázolással történő kombinálása segítse a gyermek önkifejező képességét, biztosítsa mentális higiéniáját.

Az óvodapedagógus feladatai

Az óvodapedagógusok feladata a felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.

- Az óvodában a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helyük van.
- A gondosan kiválasztott irodalmi anyag a gyermek érzelmein át beépül ízlésvilágába és megalapozza „kulturális anyanyelvét”.
- A művek, kiválasztásában érvényesül a pedagógusok értékrendje, pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatossága és a tradicionális értékek továbbélte.
- Az óvodapedagógusi beszédmintája alapján – a befogadás és a gyakorlás által – csiszolódik a gyermekek kiejtése, gyarapodik szókészletük.

- **Az igényesen megválasztott** alkotások segítségével találkozhatnak a gyerekek olyan erkölcsi fogalmakkal, mint pl.: az együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség. A mesék, történetek drámajátékokkal való feldolgozása, dramatizálása során megtanulhatják alkalmazni ezeket a fogalmakat, így azok, beépülve személyiségükbe, elősegítetik pozitív attitűdjük kialakulását.
- Az irodalmi alkotások megjelenítése (dramatizálás, drámajáték) pedig hozzájárul akarati tulajdonságuk fejlődéséhez, szokás- és normarendszerük megalapozásához is, mint pl.: önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat.
- A meseszereplők jellemző tulajdonságai alapján az óvodapedagógus olyan közmondásokat keres, amelyekkel meg tudja erősíteni az erkölcsi tulajdonságokat.
- Az irodalmi tevékenységek anyagát a magyar gyermekköltészet, népi mondókák, népmesék alkotják – néphagyomány ápolás, illetve klasszikus és kortárs mese-vers.

Az óvodapedagógus biztosítja a gyermekek számára a kedvelt hagyományos formák megjelenését: a mesélést

- E tevékenység minden nap megjelenik az óvodában. Az óvodapedagógus figyelmet fordít az irodalmi környezet megteremtésére. Az irodalmi élmény nyújtásának állandó helyszíne és helye van, ahol a gyermekek által használt mesekönyvek, bábok, dramatikus kellékek helyezkednek
- Az óvodapedagógus közvetett módon, zenei szignállal, mesepárnák elkészítésével, gyertyagyújtással csalogatja a gyermekeket a meseszobába (sarokba). Amikor minden gyermek megérkezik, csak akkor kezdi el a mesét, gyertyafénynél, vagy lámpagyújtás után.
- Egy héten keresztül ugyanazt a mesét hallják a gyermekek, hogy a rákövetkező héten eljátszhassák, megjeleníthessék a különböző mesealakokat. A tevékenység befejezését jelzi a gyertya elfújása vagy az óvodapedagógus éneke, ami stílusosan kapcsolódik a meséhez

A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének legfőbb segítője. Képi és konkrét formában feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ébreszt rá a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, mely eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotás a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A mese mintát szolgáltat az árnyalt stílusra, a párbeszédre, a tömör mondataalkotásra. Hatása maradandó a szókincs gyarapításában, a kifejezőkészség fejlődésében, a nyelvi illetan alakulásában. A gyermek számtalan **kommunikációs kifejezőeszközt** sajátíthat el a népmesékkel való találkozásokkor: a **verselést**

- Az óvodába kerülő 3-4 éves gyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, **ölbeli játékokhoz** tapadnak.
- Megismertetjük a gyermekekkel a természet változásaihoz kapcsolódó népi mondókákat, népmeséket, közmondásokat, szólásokat, találós kérdéseket, és a nagycsoportos korú gyermekekkel a jeles napokhoz kapcsolódó népszokásokat is.
- A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, és alakítható a gyermekek megfelelő artikulációja. A gyermekek a népköltészeti alkotásokból sok új fogalmat ismerhetnek meg.
- A verselés, mesélés tevékenység folytatása során alkalmazott – többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt – mondókák, dúdolóok, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak.
- A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok jó alkalmat, erős és gazdag alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre.

- bábozást

A bábjátékban, dramatikus játékban a gyermekek kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására és az önálló versmondásra.

A gyermekek szeretnek bábjátékot rögtönözni.

- dramatikus játékot

- Az óvodapedagógus segítségével a gyerekek jelenítsék meg a meséket, a gyermekek élményeit. Szeretnek meséket kitalálni, elkezdett meséket befejezni saját fantáziájuk szerint. Az óvodapedagógus teremtsen ehhez minél több lehetőséget.

- A mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Először az óvodapedagógusok, a nagyobb gyermekek, majd a kicsik fokozatos bevonásával próbálják megjeleníteni az egyszerű meséket.

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a mese, a vers, a bábozás és a dramatikus játék.

Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes hanglejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. Megjegyzik a mese jellegzetes nyelvi fordulatait, mondatpaneljeit, szövegrészleteit. Az utánzásos tanulás útján később ezek megjelennek a beszédben, a legkülönbözőbb kommunikációs helyzetekben és tevékenységekben.

❖ *A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a versek, mesék, dramatikus játékok segítségével*

Pedagógus attitűd:

- Művészi értékű, a gyermekek fejlettségének megfelelő mű választása
- Emlékezetből mesél, megőrizve a műfaj legjellegzetesebb nyelvi és stilisztikai elemeit
- A könyv szeretetére nevel
- Pozitív megerősítésre, sikerélmény nyújtására törekszik

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- ❖ A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rímusokat.
- ❖ Egyénenként vállalkoznak a mesék, versek és a mondókák elmondására.
- ❖ Várják, igénylik a mesehallgatást.
- ❖ Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak az óvoda kiscsoportosainak és a maguk szórakoztatására is.
- ❖ Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgásban megjeleníteni.
- ❖ Érzékelésük, észlelésük, téri észlelésük tovább differenciálódik.
- ❖ A különböző irodalmi műfajok megismerése, feldolgozása során az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.

- ❖ Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- ❖ A cselekvő szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozó feladatok:

- A gyermekirodalmi alkotások megszerettetésével, a gyermekek erkölcsi érzelmeinek fejlesztése.
- Az irodalmi művek, versek, mondókák felhasználásával, mondogatásukkal, ritmusuk által a személyes kapcsolat, mint a fejlesztés érzelmi alapjának kialakítása.
- Mesehallgatással szabályokhoz, normákhoz való igazodás elsajátítása.

Nevelésünk eredménye

- Fejlődnek, bensőségebbé válnak érzelmi kapcsolatai.
- Erősödik én-tudata, önbizalma.

Kulcskompetenciák megalapozása, fejlesztése:

Személyes kompetenciák:

- Önismeret, önértékelés fejlesztése.
- Esztétikai, erkölcsi értékek megalapozása, fejlesztése.
- Önkifejezés lehetőségének megteremtése.

Szociális kompetenciák:

- Viselkedés és magatartásformák erősítése.
- Közös élmények megélésével közösségi tudat és hovatartozás tudatosítása.
- Együttműködés, kreativitás fejlesztése.
- Az alkotó fantázia, az egymástól való tanulás lehetőségének biztosítása.

Kognitív kompetenciák:

- Aktivitás, nyitottság, együttműködési képesség, emlékezet fejlesztése.
- Gondolkodás, önismeret, nemzeti identitástudat alakítása.

Speciális kompetenciák:

- Esztétikai nevelés.

- Tehetséggondozás.
- Egyéni kifejezőmódok gazdagítása.

Nyelvi-kommunikációs kompetenciák:

- Beszédtartalom gazdagítása az ismeretlen, régies, népies szavakkal.
- Beszédkedv és beszédfantázia fejlesztése.
- A helyes beszédtempó, hangsúly, hanglejtés gyakorlása.

8.4. Ének, zene, énekes játékok, tánc

Az ének, zene, énekes játék, gyermektánc tevékenység célja és feladata:

- A gyermek zenei kreativitásának fejlesztése
- Az énekes játékok, a zene megszerettetése, a szép, tiszta éneklésre való szoktatás;
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének fejlesztése;
- Énekes-táncos népi játékok segítségével művészeti ismeretek bővítése, a gyermekek látókörének, esztétikai érzékének fejlesztése
- A zenehallgatás anyagának kiválasztásával is értéket közvetíteni
- A népi értékek továbbélésének segítése, a népzene, a népdal, a népszokások megismertetése.
- Az éneklés, zenélés, gyermektánc – a felnőtt minta spontán utánzásával – a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik.

Az óvodapedagógus feladatai

- ❖ A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása
- ❖ Az óvodáskorban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása
- ❖ A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása
- ❖ A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal.

A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása

- Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismernek meg

- A mondókák, énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások zenei anyanyelvünk művészi értékei. Fontos eszközül szolgálnak az óvodás korosztály zenei képességeinek és zenei kreativitásának fejlesztéséhez.
- A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, illetve néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.
- A zenehallgatáshoz olyan műveket válogat az óvodapedagógus, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését a nemes zene iránt, valamint jól elő tudja adni, megfelel a hanganyagának. Az óvodapedagógus élethelyzethez kapcsolva tervezi meg a zenei élménykövetítést. Lehetőleg minél többször énekeljen népdalokat, de jelenjenek meg a zenei repertoárjában a rokon-, és más népek dalai, a magyar komponált műzene.
- A zene hatása olyan formáló erő, mely az egész személyiségre hat. Az értékes zene fogékonytá teszi a gyermeket a szép befogadására, formálja ízlését és emberi magatartását.
- A zenei anyag kiválasztásánál, összeállításánál a gyermekek életkorához igazodva olyan énekes játékokat, népzenei, komolyzenei műveket válogatunk, amelyekkel nemzeti értékeinket is tudjuk feléjük közvetíteni. A zenei anyag része:
  - a népi mondókák
  - a dalos játékok
  - a zenehallgatásra szánt dalok
  - a zenei készségfejlesztés elemei (ritmus, hallás)
  - a népszokásokhoz kapcsolódó szokásénekek.

3-6-7 éves korban megtervezhető zenei tartalmak

A zenei képességek fejlesztését tervszerűen végezzük, változatos módon, fokozatosan egymásra építve a zenei feladatokat.

- Óvodába kerüléskor, majd később is fontosnak tartjuk a gyermekek biztonságérzetének megteremtését, zenei érdeklődésük felkeltését, ezért kezdetben a személyes játékkapcsolatra törekszünk.
  - A 3-4 éves gyermekekkel megismertetünk 5-7 egyszerű mondókát, lovagoltatókat, tapsoltatókat, arc-kéz- és ujj-játékokat. Sor kerül a kisebb csoportokban történő énekeltetésre is, 10-15 különböző énekes játék megismerésére. Az ezeket kísérő játékos mozdulatok fejlesztik egyenletes, esztétikus mozgásukat, metrum érzéküket,

amelyek kialakítása ebben az életkorban nagyon fontos, hiszen később erre alapozzuk a gyermekek ritmusérzékének fejlesztését.

- Ebben az életkorban ismertednek meg a gyermekek a különböző zenei alapfogalmakkal.
- Próbálnak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni.
- Hangszínérzékük fejlesztéséhez megfigyeltetjük egymás hangját, dallamját, szó hangszereket, hangszínét, a környezet hangjait. Kezdetben 2-3 erősen eltérő zörejt, később egyre több, finomabb, egymáshoz közelítő hangszíneket.
- Igyekszünk minél több zenei élményt, előzenét biztosítani a gyermekeknek. Fontos, hogy az óvodapedagógus felkeltse a gyermekek érdeklődését a zenehallgatás iránt, mert az óvónő éneke közvetlenül hat a gyermekek érzelmeire, esztétikai hatást vált ki. A zenehallgatási anyag megválasztásánál figyelembe vesszük a gyermekek nemzetiségi, kisebbségi hovatartozását is.
- A 4-5 éves gyerekek terc, kvint, kvart hangterjedelemben énekeljenek dalokat, a 10-15 új népi gyermekdal kiegészül 3-4 műdallal is. Énekes játékaik szerepváltó, párválasztó, sorgyarapító-fogyó, kiforduló játékokkal gazdagodik. A népi dalos játékok, népdalok éneklése, a gyermektáncok közben a gyermekek ismerkednek a népi mozgáskultúrával, hagyományokkal, elsajátítják a hagyományos mozdulatokat, így fejlődik mozgáskultúrájuk, megerősödnek társas kapcsolataik. Mindez elősegíti a hagyományok továbbélését.
- A gyerekek az egyenletes lüktetés mellett érezzék meg a motívumok hangsúlyát, a mondókák, dalok ritmusát. Használjanak többféle népi ritmuseszközt ritmusérzékük fejlesztéséhez.
- Minél gyakrabban énekelgessenek önállóan, egyénekenként. Mikrocsoportban, halkabban, hangosabban próbálják a levegőben felvázolni.
- Szívesen találjanak ki különböző dallamfordulatokat, új szövegeket ismert dallamokhoz. Játsszanak kérdés-felelet játékokat változatos szövegű és ritmusú motívumokkal
- Az 5-6-7 éves gyerekeknek már olyan mondókákat, dalokat válogatunk, amelyekkel a lehetőségük van megismerkedni szünet, szinkópa ritmusjellel.

A 4-7 új mondóka, 15-18 új énekes játék és 3-4 alkalomhoz illő műdal hangkészletére általában a félhang nélküli ötfokúság a jellemző. Énekes játékaik már bonyolultabb párcserélő, térforma alakító, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó, lánykérő, táncos játékok.

Metrum- és ritmusérzékük fejlődésének eredményeként egyenletes- és dalritmust hangoztatnak egymás után, fejlettebb gyermekek egyszerre is. Tapssal, járással, játékos mozdulatokkal, tánccal érzékeltetik és kiemelik a dalok motívum hangsúlyát.

A hallásfejlesztést segítő zenei fogalompárokot kapcsolják össze a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínfelismeréssel.

- A gyermekek zenei érdeklődését, zenei készségét mutatja, hogy játékidőben, spontán is elkezdnek dúdolgatni, kitalálnak dallamokat, szövegeket. A zenélés részévé válik a gyermekek mindennapi tevékenységének. Kreativitásukat, zenei alkotókészségüket fejlesztjük mondókák megzenésítésével, egyszerűbb dalok hangulatának mozgással való kifejezésével, kérdés-felelet játékokkal. Az óvodapedagógus fejlessze a gyermekek alkotókészségét, teremtsen arra lehetőséget, hogy egy-egy zenei képességfejlesztő játékot többféleképpen lehessen megoldani.

A tevékenység differenciált szervezeti formái

Programunkban a zenei nevelés szervezeti formáinak megvalósításához felhasználtuk Nagy Jenőné „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív programjában kidolgozott módszereket. Ennek alapján a zenei nevelés szervezeti formája kötetlen és kötelező jellegű. A képességfejlesztő játékokat kötetlen jelleggel, mikrocsoportos munkaformában szervezzük meg. Ennek során egyszerre hat gyermekkel foglalkozik az óvodapedagógus, így lehetővé válik az egyéni képességfejlesztés. Az énekes játékok kötött jellegű formáját lehetőség szerint mindig az udvaron szervezzük meg, míg a zenehallgatást különböző tevékenységekhez kapcsoljuk.

❖ Az óvodáskorban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása

A programhoz ovihangversenyek társulnak. Az óvodában ez lehet évszakot nyitó, vagy záró “ünnep”.

Pedagógus attitűd:

- A gyerekek képességeinek megfelelő zenei anyag kiválasztása.
- Egyéni képességek alakítása, tehetséggondozás.
- Pozitív megerősítés, sikerélményhez juttatás.
- Dicséret, elismerés, ösztönzés, bátorítás.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat.

A gyermekek gátlások nélkül tudnak egyedül énekelni.

Élvezettel tudnak zenét hallgatni.

Megkülönböztetik az elemi zenei fogalmakat.

Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.

Ismerik a motívum hosszát.

Szeretnek dudorászni, énekelgetni játék közben.

Sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozó feladatok:

- A gyermek zene iránti érdeklődésének felkeltése, a zenei anyanyelv befogadására való képesség megalapozása, valamint népi gyermekjátékdalok segítségével mozgásformák, táncmozdulatok elsajátíttatása.
- Az ének, a ritmus, a mozgás segítségével összetett módon, kölcsönhatásban fejlődnek pszichikus funkcióik, testi képességeik, alakulnak szociális kapcsolataik, érzelmeik.

Nevelésünk eredménye

- Az énekes-, és dalos játékok játszása során gyarapodnak ismeretei, fejlődik testsémája, térbeli tájékozódása.
- Alakulnak szociális kapcsolatai, rögződnek szabályok, közösségi normák.

Kulcskompetenciák megalapozása, fejlesztése:

Személyes kompetenciák:

- Éneklési kedv kialakítása, fenntartása.
- Öröm átélésének biztosítása.
- Belső motiváltság, önkifejezés, önismeret kialakítása.

Szociális kompetenciák:

- A mozgás, ritmus, zene átélésével jókedv, öröm, esztétikai élmény biztosítása.
- Csoportösszetartás erősítése.
- Toleranciafejlesztés.
- Önállóság fejlesztése.

Kognitív kompetenciák:

- Mozgásigény kielégítése.
- Zenei képességek fejlesztése.
- Hallás, ritmusérzék figyelemkoncentráció fejlesztés.
- Emlékezetfejlesztés.
- Identitástudat alakítás.

Speciális kompetenciák

- Egyéni képességek kibontakoztatása, erősítése.
- Sikerélményhez juttatás.
- Alkotókedv felkeltése, tehetséggondozás.

Nyelvi- kommunikációs kompetenciák:

- Hangsúly, hangerő tempó, beszédlegzés fejlesztése.
- Hangzók helyes megformálásának segítése.
- Fogalomalkotás és szókincs bővítés régies kifejezésekkel, a néphagyományok szimbolikájának megismerésével.
- Választékos kifejezések gyakorlása.

8.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka tevékenységek célja és feladata:

- a vizuális észlelés, emlékezet, képzelet fejlesztése
- ismerkedés a hagyományőrző díszítő művészeti technikáival (agyagozás, szövés, varrás, nemezés, gyertyaöntés, szavarskázás)
- a gyermekek részvétele a jeles napokhoz, ünnepekhez kötődő jelképek elkészítésében
- a vizuális nevelés érvényesítése a nevelőmunka egész folyamatában
- egyre pontosabb ismeretszerzés a gyermekek számára az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből
- a sokrétű ábrázoló tevékenységek sorában ébredjen fel a gyermekekben az alkotás, önkifejezés, környezetük alakítása és az esztétikai élmények befogadása iránti igény
- a gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. A gyermekek tér, forma és szín képzeletének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságjuk, igényességük alakítása.
- lehetőségek nyújtása a műalkotásokkal való találkozásra

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.

- ❖ Az óvodáskorban tervezhető alkotó- alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése.
- ❖ A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
- a gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

- A gyermekekben kialakítjuk az igényt az alkotásra, az önkifejezésre és az esztétikai élmények befogadására, ezáltal gazdagítjuk belső képi világukat.
- Az alkotó tevékenységhez méretben, **minőségben megfelelő eszközöket biztosítunk**. Az eszközök kiválasztásában törekszünk a praktikum, a célszerűséget és az esztétikumot szem előtt tartva.
- Az alkotó-alakító tevékenységekhez védett, a zavaró körülményeket kizáró környezetet biztosítunk.
- A különböző méretű anyagok elhelyezéséhez megfelelő tárolóhelyekről gondoskodunk.
- A munkaasztalt úgy alakítsa ki az óvodapedagógus, hogy maximum 6 gyermek számára, egyszerre egyidejű kényelmes tevékenységéhez alakítsuk ki, elférjen, és közel legyenek az alkotóeszközök könnyen elérhető közelségében. tároló helyei.

Ebben a térben helyezzük el a gyermekek mini galériáját, ahová önállóan teszik ki az alkotásaikat. Így egy héten keresztül gyönyörködhetnek a „műveikben”.

- megfelelő légkör megteremtésével gondoskodunk arról, hogy a gyermekek az elrontott, sikertelen lépéseiket minden lelki feszültség nélkül javíthassák, vagy előről kezdhessék.
- Az óvodapedagógus a tevékenységhez biztosítsa az elegendő időkeretet is. A gyermekek lehetőleg addig alkossanak, ameddig kedvük tartja.

Az óvodapedagógus a gyermekeknek egyenként tanítsa meg az eszközök biztonságos kezelését, használatát. Ismertesse meg őket a rajzolás, mintázás és a kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

❖ ***Az óvodáskorban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése***

- Az óvodapedagógus az óvodába kerülő **3-4 éveseknek** tegye lehetővé, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjaival.
- A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köre csoportosíthatók.
- Az óvodapedagógus tervezze meg **a képalakító tevékenységek** technikáit és eszközeit.
- Nem tervezhető a szándéktalan firka, és a látszólag szándékos forma-firka időszakában a témajavaslat. A gyermek az elkészült firkák után fogalmazza meg, hogy mit alkotott. A gyermekeknek később is legyen lehetőségük az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. Alkossanak képeket, festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, agyagba – homokba karcolással, nyomattal, stb. Az óvodapedagógus segítse a gyermekek

képalakító készségeinek megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendezésével. A gyermekek tetszés szerint vegyenek részt a **plasztikai alakításban**.

Az óvodapedagógus a **4-5 éves gyermekek** alkotó-alakító tevékenységét gazdagítsa, bővítsé tovább.

- A gyermekeknél megjelenő szándékos **képalakító** tevékenységet segítse élményeikhez kapcsolható témajavaslatokkal, s ezekhez legkifejezőbb, legmutatósabb technika kapcsolásával.
- Jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, a környezet, a tárgyak, a cselekvések saját elképzelés alapján történő megjelenítése.
- A **plasztikai munkák** során legyenek képesek a formák tagolására.
- A gyermeket aktivizáljuk az eszközök előkészítésére, tisztán tartására, elrakására.

Az 5-7 éves gyermekek alkotó-együttműködési készségét figyelembe véve az óvodapedagógus segítse a képi, a plasztikai és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését. A **képalakító alkotás** során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciót

Programunk szerint az óvodában a gyermekek **időszakonként megrendezett ovigalériával** találkoznak. Minden esetben ünnepélyesen nyissák meg az alkotók kiállítását, legyen ez a nap más, mint a többi. A gyermekek kis csoportokban többször nézzék meg, csodálják meg a kiállított alkotásokat. A gyermekek a kiállított alkotásokról mondjanak véleményt. Az óvoda ovigalériája legyen az 5-7 évesek ízlésformáló, szemet gyönyörködtető, beszélgető helye, ahol a műalkotások hangulati, formai, színbeli hatásáról esik szó.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

- **Az óvodapedagógus** egy héten egyszer tudatosan irányított mikrocsoportos, **kötetlen formájú tevékenységet szervez**. Az általa előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó-alakító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 5-6 gyermek vegyen részt a tevékenységben.
- A gyermekeknek – lehetőség szerint - ajánljon egy témán belül alternatív lehetőséget, és legalább kétféle technikát. Az óvodapedagógus teremtse meg annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését..

Pedagógus attitűd:

- Élmények, anyagok, eszközök biztosítása.
- Ösztönzés, buzdítás, dicséret, ötletadás.
- Pozitív megerősítés, a gyerek ötleteinek tiszteletbetartása, munkájuk megbecsülése.
- Változatos módszerek, technikák alkalmazása, tehetséggondozás.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- ❖ Képzalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- ❖ A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek variálása. Színhasználatukban érvényesítik kedvenc színeiket.
- ❖ Örülnek egyéni és közös kompozícióiknak.
- ❖ Alkotásaikat ízlésesen elhelyezik a mini galériájukban.
- ❖ Plasztikai munkáik egyéni, részletezőek.
- ❖ Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- ❖ Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.

Sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozó feladatok:

- az alkotó tevékenysége megszerettetése, fontos, hogy ez örömteli cselekvést jelentsen.
- Az ábrázolás eszközeivel, megfelelő érzelmi hangulat, motiváltság megteremtésével lehetőséget biztosítunk a gyermeknek saját belső világának megjelenítéséhez, esetleges szorongásainak kivetítéséhez, oldásához.

Nevelésünk eredménye

- A gyermek képes lesz a tevékenységhez szükséges anyagokat, eszközöket megfelelően használni, kiválasztani a számára megfelelő, ezáltal fejlesztő tevékenységet.
- Alkotásában megjelennek személyes vágyai, belső képei.

Kulcskompetenciák megalapozása, fejlesztése:

Személyes kompetenciák:

- Belső motiváció, önkifejezés, önmegvalósítás, önismeret fejlesztése.
- Problémamegoldó képesség fejlesztése.
- Sikerélménnyel önbizalom erősítés.

- Egyéni sajátosságok figyelembevételével tehetséggondozás.

Szociális kompetenciák:

- Az egymástól való tanulás segítése, együttműködési készség alakítása.
- Saját és egymás munkájának véleményezésével, megbecsülésével reális értékrendek kialakítása, vélemények elfogadása, egymás tiszteletbetartása.

Kognitív kompetenciák:

- Érdeklődés felkeltése a vizuális tevékenységek iránt.
- Különböző anyagok, technikák megismerése.
- Térbeli összefüggések felfedeztetése.
- Képi gondolkodásmód kibontakoztatása.
- Szem-kéz koordináció fejlesztése.
- Finommotorika fejlesztése.
- Feladattudat alakítása.
- Komplex esztétikai élmény megtapasztalása.
- A világra való nyitottság szemléletmód alakítása.

Szociális kompetenciák:

- Kreativitás, fantázia fejlesztése.
- Tehetséggondozás.
- Esztétikai igényesség kialakítása.
- A szép fogalmának és tartalmának realizálása.

Nyelvi-kommunikációs kompetenciák:

- Képi gondolkodásmód erősítésével logikai készség fejlesztése.
- A tevékenységet kísérő beszéd fokozásával beszédkezdő, szókinccs, kifejezés mód, mondatalkotás fejlesztése.

8.6. A mozgás, mozgásos játékok

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely, helyzetváltató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, melyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni.

A mozgásfejlesztés célja és feladatai:

- a testi képességek és az ellenálló képességek alakítása, a szervezet erősítése
- differenciált teherviseléssel az egyensúlyérzék, a motorikus képességek fejlesztése, a testséma és a helyes tartás kialakítása
- a térbeli, időbeli tájékozódás fejlesztése
- a mozgásműveltség, a mozgáskoordináció fejlesztése
- a nagymozgás és a finommotorika fejlesztése a fegyelmezett mozgás elősegítésére
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- a rendszeres, aktív mozgáshoz szoktatás, a mozgáshoz szoktatás, a mozgásszükséglet fenntartása, kielégítése
- az egészséges életmódra való készségek, jártasságok megalapozása: a családi szemléletformálás
- egészségóvás megelőzéssel
- önbizalomerősítése
- erkölcsi nevelés, társra figyelés

A tevékenység célja:

- a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában.
- A gyermekek mozgásszükségletének kielégítése. A gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

Az óvodapedagógus feladata

- ❖ Az óvodáskorban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása.
- ❖ A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgás-szükségletének differenciált kielégítése érdekében.

❖ *Az óvodáskorban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása*

- A gyermekek nagymozgása (járás, futás, kúszás, mászás) jól fejleszthető az óvoda udvarán, ahol tér és mozgásfejlesztő eszközök állnak a rendelkezésükre.
- A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére.
- A mozgásos tevékenységeket, s azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez méretezzük.
- Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.
- A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés **minden napján**, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára a lehetőség biztosítása.

Az óvodapedagógus az irányított mozgásos játékokban a **3-4 éves gyermekek** nagymozgásának fejlesztésére helyezze a hangsúlyt.

- A gyermekek ismerkedjenek meg **futásgyakorlatokkal**, pl.: futás, különböző irányban, futás feladattal, különböző futásformákkal.
- Játsszanak **ugrásgyakorlatokat**, pl.: szökdeléseket, sorozatugrásokat, rövid nekifutásból fellépéseket, majd leugrásokat.
- A gyermekek ismerkedjenek meg **dobásgyakorlatokkal, labdagyakorlatokkal**: pl.: hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobás-elkapás, labda leütés-elkapás, stb.
- A mozgásos játékok adjanak teret a **támaszgyakorlatok** gyakorlására: pl.: csúszások, kúszások, mászások.
- A **talajtorna** eleme is jelenjen meg a játékokban: pl.: gurulás a test hossz tengelye körül. A gyermekek játszhasználnak minél több **egyensúlyozó játékot**. Az óvodapedagógus használjon többféle kéziszeret a különböző típusú mozgásos játékokhoz. A mozgásfejlesztő játékok ne legyenek se túl könnyűek, se túl nehezek.

A **4-5 éves** gyermekek természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerüljön a hangsúly.

- Az irányított mozgásos játékban jelenjenek meg a **futásgyakorlatok**: pl.: fussanak három, négy akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással, stb.

- Az óvodapedagógus szervezzen **ugrásgyakorlatokat**: pl.: egy lábon, páros lábon, szökdeléseket, felugrásokat két lábról, leugrásokat két lábra, játékos helyből- és távolugró versenyeket, stb.
- Az óvodapedagógus tervezzen **dobásgyakorlatokat**: próbáltassa a célba dobás egykezes felső dobással, babzsák harántterpeszállásból kiinduló távolba hajítását. A gyermekek minél gyakrabban játszassanak labdagyakorlatokat, hogy tudják a labdát feldobni, elkapni, és különböző testhelyzetben gurítani.
- Az irányított mozgásos játékok segítségével gyakorolják a **támaszgyakorlatokat**: pl.: csúszást, kúszást, mászást, talajon és szereken.
- A gyermekek játszassanak **egyensúlyozó játékokat** 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsútós szereken. Az óvodapedagógus tervezzen lábboltozat erősítő speciális járás- és gimnasztikai gyakorlatokat.

Az **5-7 éves gyermekek** mozgása összerendezett, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit szívesen ismételnék játékos formában. Hangsúlyt kap ennél a korosztálynál a finommotorika fejlesztése és a szabályjátékok gyakorlati alkalmazása.

- Az óvodapedagógus minél gyakrabban tervezzen kisebb testrészekkel végzett mozgásokat. Használjanak különböző késziszereket, pl.: szalagokat, rövidebb-hosszabb botokat, kisebb-nagyobb labdákat, kendőket, és babzsákokat.
- Végezzenek **ugrásgyakorlatokat**: Szökdeljenek haladással páros és egy lábon. Végezzenek sorozatugrásokat, különböző magasságú és különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépés nekifutással gyakorolják a magas- és távolugrásokat.
- A gyermekek játsszanak **dobásgyakorlatokat**: Dobjanak egykezes, kétkezes, alsó és felső dobással célba, 2 m magas kötél felett is. A gyermekek nagyon kedvelik a **labdagyakorlatokat**. Vezessék a labdát járás, futás közben.

Végezzenek **támaszgyakorlatokat**: pl.: pók- és rákjárás, talicskázás. Ismételjék az óvodában tanult talajtorna elemeket: guruló-átfordulást, a test hossz tengelye körüli gurulást és a lépő láb magasra lendítésével a kézenállást. **Egyensúlyozzanak** a padon járással, fej-, kar- és lábmozgásokkal összekötve.

❖ ***A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében***

A mozgásra az óvodai nevelés minden napján az egészséges életmód erősítése érdekében minden gyermek számára –az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve- lehetőséget biztosítunk.

- Az óvodapedagógus a gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék és séta során biztosítja.

Pedagógus attitűd:

- Sikerélményhez juttatás, önbizalom kialakítása, fejlesztése, pozitív megerősítés.
- Közös élmények megélésével közösségi nevelés erősítése.
- Segítségadás, biztatás.
- Személyes példaadás.
- Gyakorlás lehetőségének biztosítása.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- ❖ A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- ❖ Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékokban, figyeljenek társaikra.
- ❖ Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- ❖ Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- ❖ Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni.
- ❖ Tudnak helyben labdát vezetni.
- ❖ Célba dobnak egykezes felsődobással.
- ❖ Az ugrásokat talajéréskor fékezni tudják.

A sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozó feladatok:

- Az egyéni harmonikus személyiségfejlődés elősegítése a mozgásban rejlő gazdag képességfejlesztési és nevelési lehetőségek által.
- Annak biztosítása, hogy a mozgás örömteli játékos, feszültséget, oldó tevékenységet jelentsen a gyermek számára.
- Specifikusan megválasztott mozgásokkal az agy idegrendszeri fejlődésének, érésének elősegítése.

Nevelésünk eredménye, hogy a gyermek képes biztonságosan mozogni környezetében.

Kulcskompetenciák megalapozása, fejlesztése:

Személyes kompetenciák:

- A mozgás iránti vágy kibontakoztatása.
- A mozgás örömeinek átélése.
- Sikerélmény biztosítása.
- Esztétikus, összerendezett mozgás alakítása, erősítése.

Szociális kompetenciák:

- Szabálytudat, versenyszellem, szerepmegosztás kialakítása, erősítése.
- Lelkesedés, siker megélése.
- Kudarccal, vereséggel való megértés, tűrése.
- Csapatszellem formálása.

Kognitív kompetenciák:

- Állóképesség, egyensúlyérzék, összerendezett mozgás, kondíció fejlesztése.
- Mozgásbiztonság, edzés, erőnlét, ügyesség, gyorsaság fokozása.
- Finommotorika, téri tájékozódás, dominancia kialakítása, fokozása.
- Testséma fejlesztése.

Speciális kompetenciák:

- Versenyhelyzetekre való egészséges reagálás.
- Speciális és egyéni képességek kibontakoztatása, erősítése.
- Kreativitás, ritmusérzék fejlesztés, érzelmi, esztétikai nevelés.

Nyelvi-kommunikációs kompetenciák:

- A helyes légzés, beszédlégzés technikájának kialakítása, erősítése.
- Szókincsbővítés, relációs viszonyítások megismerése.
- Rövidtávú verbális memóriafejlesztés.
- Értelmi képességek fejlesztése.

8.7. A külső világ tevékeny megismerése

A tevékenység célja: a közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti, emberi, tárgyi világ értékei iránt.

A környezet megszerettetése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása és alkalmazása.

A gyermekek elemi ismerete alakuljon ki önmagukról és közvetlen környezetükről.

Az óvodapedagógus feladatai

- ❖ Az óvodáskorú gyermekek számára, érthető helyi környezeti értékek összeállítása, a környezetük tevékeny megismerése, felfedeztetése és megszerettetése érdekében
- ❖ A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése.
- ❖ A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során.

❖ ***Az óvodáskorú gyermekek számára, érthető helyi környezeti értékek összeállítása, a környezetük tevékeny megismerése, felfedeztetése és megszerettetése érdekében***

- Az óvodapedagógus biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.
- Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

A **3-4 éves gyermekek** elsősorban ismerkedjenek meg az óvodával és az ott dolgozó felnőttekkel.

- Az óvodapedagógus tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a gyermekek megszeressék az óvodájukat. A biztonságérzetük kialakulása után ismerkedjenek meg az óvoda közvetlen környezetével.

Figyeljék meg az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Gyűjtsenek terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket.

- Ha szobor, vagy szökőkút van a gyermekek környezetében, gyakorta nézegessék meg. Beszélgessenek a környezet formáiról, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőiről.

- Az óvodapedagógus a téli időszakban tegye lehetővé, hogy a gyermekek vadállatokról készült videofelvételeket, diákat, vagy könyveket nézegethessenek.

Az óvodapedagógus a **4-5 éves gyermekek** tapasztalat- és élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl, az óvoda közvetlen környezetében szervezze meg.

- Az óvodapedagógus törekedjen a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására.
- A gyermekek az évszakok jelenségeit, az időjárás változását megfigyelésük után jelezzék az évszakokat bemutató jeltáblákon. Tudjanak gyönyörködni az évszakok növényeiben.
- Keressenek összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenysége között.

Gyűjtsenek terméseket, s azokat hasznosítsák az óvodapedagógus segítségével. Végezzenek rügyezettetést, magvak csíráztatását, hajtatót.

- Ismerjék meg szülőföldjüket, az ott élő embereket, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a családi, a tárgyi kultúra értékeit. Tanulják meg ezek szeretetét, védelmét

Gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait. Ismerjék meg a személy- és teherszállító járműveket.

- Az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat ismerjék meg.
- A téli időszakban az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a gyermekek vadállatokról szóló videofelvételeket, diákat, könyveket nézegethessenek.

Az **5-7 éves gyermekek** ismerkedjenek meg az óvoda tágabb környezetével. Fedezzék fel az évszakok szépségét, a színeik árnyalatát, a környezet szennyeződéseit (víz, levegő, föld), a növények fejlődési feltételeit.

A gyermekek végezzenek egyszerű kísérleteket, megfigyeléseket a növényekkel, állatokkal, valamint a vízzel, levegővel és a talajjal.

- Az óvodapedagógus a gyermekeknek mutassa be videofelvételen, dián, vagy könyveken keresztül a vadon élő állatok környezetét, életmódját.

❖ ***A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése***

Minden esetben - a témától függően – az óvodapedagógus maga dönti el, hogy a gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében mikro csoportban történik -e, közvetlen tapasztalat- és élményszerző sétával. Az élmény és tapasztalatszerzés természetesen történhet csoportban

vagy az óvoda udvarán lehetőség szerint – frontálisan is. Mikrocsoportos élményszerzés alkalmával a délutános óvodapedagógus megérkezése után a délelőtti óvodapedagógus – lehetőség szerint – a dajka nénivel a hetirend szerinti meghatározott napon maximum 8-10 gyermekkel megfigyelteti a tervezett témát.

❖ ***A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során***

A mikrocsoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermek-óvodapedagógus személyes beszélgetéseire. Az óvodapedagógus minden gyermekre oda tud figyelni, minden kérdésére tud válaszolni. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőkészségnek fejlesztését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés.

Pedagógus attitűd:

- Az életkori sajátosságoknak megfelelő fejlesztés biztosítása
- Tapasztalatszerzési lehetőség biztosítása, spontán tanulási folyamat biztosítása a játékon keresztül.
- Ösztönzés, buzdítás, elismerés, segítség, együttműködés, rávezetés, segítségadás, pozitív megerősítés.
- Személyes mintaadás.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- ❖ Tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását.
- ❖ Tudják saját születési helyüket és idejüket.
- ❖ Tudják óvodájuk nevét.
- ❖ Ismerik szülőföldjüket, az ott élő embereket, helyi hagyományokat, néphagyományokat, a családi és tárgyi kultúra értékeit.
- ❖ Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségükben. Felismerik a napszakokat.
- ❖ A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, esztétikai alkotásokat.

- ❖ Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat. Ismerik környezetük növényeit, s azok gondozását.
- ❖ Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket.
- ❖ A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma szín szerint.
- ❖ Megkülönböztetik a jobbra-balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (pl.: alá, fölé, közé, stb.).
- ❖ Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszédük.
- ❖ Ismerik az alapvető viselkedés szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- ❖ Élvezik, és többször megtekintik a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken készült fotókat.
- ❖ önálló véleményalkotási, döntési képességgel rendelkeznek kapcsolataikban és környezetük alakításában.

Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

- A gyermek emberi, természeti és tárgyi környezetéhez fűződő kapcsolatának alakítása, fejlesztése.
- A gyermek meglévő tapasztalatait, pszichikus sajátosságait figyelembe véve a mindennapi életben, a gyakorlatban felhasználható tapasztalatok megszerzésére törekszünk.

Nevelésünk eredménye

- Képességeinek megfelelően ismeri a saját személyével kapcsolatos környezetét, abban megfelelően tájékozódik.
- Saját szintjén alkalmazza a megszerzett tapasztalatait.

Kulcskompetenciák megalapozása, fejlesztése:

Személyes kompetenciák:

- Élmények biztosításával pozitív érzelmi viszony, kötődések megalapozása, kialakítása.
- Reális önértékelés, szabad véleménynyilvánítás, ítéletalkotás képességének megalapozása.

- Folyamatos megerősítéssel önállóság, önbizalom erősítése.

Szociális kompetenciák:

- Tapasztalás útján történő megismeréssel az élethosszig tartó tanulás megalapozása.
- Hagyományok felelevenítésével, ápolásával az összetartozás, a nemzeti identitástudat erősítése.
- Közös és egyéni sikerek megélésével a kooperatív tanulás lehetőségének segítése.

Kognitív kompetenciák:

- A tapasztalatszerzésre, élményekre épülő megismerés fejlesztése.
- Logikus gondolkodás fejlesztése az ok-okozati viszonyok megláttatásával.
- Szám és mennyiségfogalmak megtapasztalása a gyermek kíváncsiságára alapozva.
- Hasonlóságok, azonosságok, különbözőségek megláttatása a gyermekek érdeklődésére alapozva.
- A megszerzett tudás alkalmazási lehetőségeinek gyakorlása, kreativitás, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- Sikerélményhez juttatás, tehetséggondozás.

Szociális kompetenciák:

- Differenciált, egyéni képességekhez igazodó feladatadás.
- Sikerélményhez juttatás, pozitív megerősítés.

Nyelvi, kommunikációs kompetenciák:

- Tapasztalatszerzésen alapuló matematikai fogalmak megismerése, beépülése a szókincsükbe.
- Új fogalomrendszerek kialakítása, beépülése a mondatszerkesztésbe.
- Beszédkedv erősítése.
- Szókincs mennyiségi, minőségi gyarapodása.

8.8. Munka jellegű tevékenységek

A munka jellegű tevékenységek célja és feladata

- a munkavégzés, az ünnepre való készülődés örömeinek átélése
- a cselekvő tapasztalás biztosítása különböző munkafajtákon keresztül

- a hála megéreztetése a felnőttek gondokodásáért
- az akarat, a kitartás, az önfeláldozás, a szolgálat képességeinek kifejlesztése, a hiba, a tévedés jóvátételére való szoktatás
- a család és az óvoda munkával kapcsolatos elvárásainak egymáshoz való közelítése

A tevékenység célja:

- a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok, attitűdök kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését, saját és mások elismerésére nevelését. A gyermekek együttműködő és szervező képességének fejlesztése.

Az óvodapedagógus feladatai

- ❖ A különböző típusú munka jellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása.
- ❖ A munkaeszközök használatának megtanítása.
- ❖ ***A különböző típusú munka jellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása***
  - Az óvodások munka jellegű tevékenysége- cselekvő tanulás- a játékból bontakozik ki, elsősorban ön magukért, majd a közösségért végzik. Kezdetben az óvodapedagógus segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen.
  - Az óvodapedagógus mindegyik munkafajtajánál adjon mintát az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segítsen a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömet, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét.
  - A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel. Az óvodapedagógus értékelése legyen buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.

A **3-4 éves gyermekek** az **óvodapedagógust figyelve vesznek részt** a növények, állatok gondozásában, etetésében. A kerti munkában követik a termések, falevelek elszállítását, a nagycsoportosok veteményezését, a növények locsolását, és közreműködnek az érett gyümölcsök összeszedésében, stb.

A **4-5 éves gyermekek** közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyermekek készségszinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogásait. E program megerősíti a naposi munka fontosságát, amit az étkezési feladatok elvégzéséhez és egyéb munkafajtákhoz is ajánlunk.

- Az óvodapedagógus tervezze meg az egyéni megbízások lehetőségeit: pl.: információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, **ajándékkészítés a kicsiknek**, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok, rendezvények előkészítése, stb.
- Az óvodapedagógus a gyermekeknek adjon lehetőséget növény- és állatgondozásra. A gyermekek működjenek közre az **élősarok gondozásában**, a szobanövények átültetésében, a virágoskert megtervezésében és ápolásában, **az óvodaudvar tisztántartásában**: pl.: a fű gondozásában, az avar összegyűjtésében, öntözésben, a veteményeskerti munkában.

Az **5-7 éves óvodások** önállóan végzik a naposi munkát. Közösén eldöntik a munka megosztását. Ízlésesen, esztétikusan terítsenek. Étkezés után a szokásrendnek megfelelően, mindent a helyére tesznek. Felseprik a morzsákat, feltörlik az asztal környékét.

- Önállóan végezzenek **környezetszépítő munkát, játéktisztítást**, mosást, szárítást, egyszerű javításokat, polcok lemosását, sütés nélküli édességek, vitaminsaláták készítését.
- Az óvodapedagógus úgy irányítsa a **növény- és állatgondozást**, hogy a gyermekek minél több műveletet önállóan el tudjanak végezni. A kert szerszámokat önállóan használják, gondozzák.
- Minden évszakban segítsenek **a járdák, utak tisztításában**. A növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezzék és végezzék a felnőttek.

❖ ***A munkaeszközök használatának megtanítása***

Az óvónő minden munka jellegű tevékenység bevezetésekor ismertesse a gyermekeknek, hogy az eszközökkel hogyan kell bánni. Segítsen abban, hogy a munkaeszközök használatát a gyermekek megtanulhassák. Ezt nagymértékben segíthetjük azzal, ha minden munka jellegű tevékenységnek kialakítjuk a szokásrendjét. Az óvodapedagógus hívja fel a gyermekek figyelmét a munkaeszközökkel okozható balesetek forrásaira!

Pedagógus attitűd:

- Személyes példaadás, bemutatás.
- Következetesség.
- Tudatosság, folyamatosság.
- Magyarázat, kérés, segítség.
- Dicséret, pozitív megerősítés.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- ❖ A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- ❖ Az eszközöket rendeltetésszerűen használják.
- ❖ Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik.
- ❖ Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.
- ❖ Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- ❖ Szívesen közreműködnek a növények és állatok gondozásában.

Sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozó feladatok:

- Meglévő ismereteikre támaszkodva, a munka megszervezésénél figyelembe vesszük a gyermekek eltérő élettani tapasztalatait és családi modellből hiányzó elemeiket.
- A munkafeladatok gyakoroltatásánál ügyelünk a fokozatosság és rendszeresség elvének érvényesítésére.

Kulcskompetenciák megalapozása, fejlesztése:

Személyes kompetenciák:

- Akarati tulajdonságok kialakítása, erősítése.
- Aktivitás kialakítása, erősítése.
- Sikerélmény elérése, pozitív önértékelés segítése.

Szociális kompetenciák:

- Társas kapcsolatok erősítése.
- Érzelmi, erkölcsi, esztétikai nevelés segítése.
- Csapatmunka erősítése.

Kognitív kompetenciák:

- Feladattudat, feladattartás erősítése.
- A tapasztalatszerzés biztosításával a megismerési funkciók fejlesztése.
- Önbizalom erősödés az önként vállalt és jól ellátott feladattal.

Nyelvi- kommunikációs kompetenciák:

- Beszédaktivitás, szókincsbővülés lehetősége.
- Ok-okozati összefüggések megfogalmazása.
- Változatos kommunikációs formák alkalmazása.

9. ÚJSZERŰ NEVELÉSI ELJÁRÁSOK FEJLESZTÉSE

9.1. Tehetségígéretek gondozása

A tevékenység célja: a tehetségcsírák felfedezése, gondozása, a gyermeki személyiség fejlesztése, a kreativitás, önállósodás, önkifejezés gazdagítása. A tehetséggondozás terjedjen ki a teljes óvodáskorra és minden gyermekre – minden gyermekben megkeresni a legjobb adottságokat, képességeket és értékeik alapján bevonni őket a tehetségígéretek gondozásába.

Óvodánkban minden nagycsoportos gyermek vegyen részt vesz valamelyik tehetségműhelyben.

Az óvodapedagógus feladatai

- ❖ Tehetségígéretek felfedezése, azonosítása a komplex személyiség-fejlettség megfigyelő dokumentum alapján (Gyermektükör).
- ❖ Gyermekek differenciált fejlesztése, azonosított adottságaiknak megfelelő területen.
- ❖ Komplex tehetséggondozó program kidolgozása.

Műhelyvezető feladatai

- ❖ Tehetségígéretek beválogatása, a mérési dokumentum alapján.
- ❖ Komplex tehetséggondozó program kidolgozása.
- ❖ Tehetséggondozó munkaterv és műhelynapló kidolgozása, vezetése.
- ❖ Tehetséggondozás, hatásvizsgálat.
- ❖ Kapcsolattartás a szülőkkel és partnerekkel.

A komplex tehetséggondozó program célja:

- A tehetségígéretes gyermek erős oldalának fejlesztése.
- Egy adott tehetségígéretes gyermek tehetséggel összefüggő gyenge oldalainak kiegyenlítése.
- Megelőzés, légkörjavítás.
- Olyan területek támogatása, amelyek kiegészítik a direkt tehetségfejlesztést.

Tehetségműhelyeink:

A gondozó műhelyeket az óvodapedagógusok beválogatáshoz szükséges mérési dokumentumai és a gyermeki tehetségcsírák felfedezése alapján szervezzük.

Tehetség ígéreték köre: 5-7 éves óvodai korosztály. Minden nagycsoportos gyermekünk részt vesz valamelyik tehetséggondozó műhelyben, így tudjuk biztosítani az esélyegyenlőséget.

Tehetségterületenkénti gondozó műhelyek:

1. ***Nyelvi:*** Meseműhelyek, nyelvi, nemzetiségi nyelvi műhelyek.
2. ***Zenei:*** Énekes, ritmusos, hangszeres zenei képességfejlesztő műhelyek.
3. ***Térbeli-vizuális:*** Képzalkotással, plasztikai munkával, kézi munkával foglalkozó műhelyek (népi kismesterségek, barkácsolás).
4. ***Testi-kinesztetikus:*** Sport és egyéb mozgásos műhelyek, népi játékok, táncházak, egyéb táncos műhelyek.
5. ***Logikai-matematikai:*** Logikai játékok, kreatív műhelyek, környezetünk felfedezésének műhelyei.

6-7. Interperszonális (társas)- Intraperszonális (egyéni): szervesen beépül a tevékenységekbe.

Műhelyekben alkalmazott módszerünk, a gazdagítás, szempontjai:

- hagyományos tanulási tapasztalatok bővítése,
- produktív gondolkodás segítése,
- tanultak felhasználása, alkalmazása,
- probléma feltárás,
- a gyermek igényeire, motiváltságára építés.

Tehetségígéretek gondozó munkánk várható eredményei (sikerkritériumok)

- ✓ A szokottól eltérő, gazdag, kreatív tevékenységek valósulnak meg.
- ✓ Egyéni útkeresések, választási, kidolgozási lehetőségek jellemzik a műhelyeket.
- ✓ A nevelőtestület együttműködik.
- ✓ A szülők és a társadalmi környezet maximális megnyerése bebizonyosodik, a közreműködő szakemberek kompetenciái fejlődnek, motivációjuk, kreativitásuk újabb innovációra ösztönöz és nyitottak más innovációkra is.
- ✓ A gyerekek jól érzik magukat, fejlődésük „tetten érhető” (Mérhető eredmények, produktumok, társas kapcsolatok, stb.).

- ✓ A műhelyvezetők eredményeiket, tapasztalataikat készek megosztani más műhelyekkel illetve pedagógusokkal.
- ✓ A műhely nyitott újabb szakemberek és projektek befogadására.

9.2. Tehetségigéreték gondozói rendszere

Az Országgyűlés a 126/2008. OGY határozatban fogadta el a Nemzeti Tehetség Programot.

A KORA - GYERMEKKORI TEHETSÉGGONDOZÁSUNK CÉLJA

- a gyermek adottságainak minél teljesebb kibontakoztatása
- a tanulás utáni érdeklődésük felkeltése
- valamint a szülők megnyerése a kora gyermekkori tehetségigéreték támogatásához. (Tóth László, 2003 146.p.)

A TEHETSÉGGONDOZÓI TEVÉKENYSÉGÜNK ALAPELVEI
--

- **Az értékmegőrzés elve:** az Óvodai nevelés Alapprogramjával összhangban készült Pedagógiai Programunk értékeinek megőrzése mellett, azokkal szinkronban végezzük tehetséggondozó tevékenységünket.
- **A sokszínűség elve:** a komplex tehetséggondozó programok megvalósítása során kerüljük az uniformizált formákat, módszereket. Arra törekszünk, hogy a gyermekekkel együtt kreáljunk, variáljunk. Biztatjuk őket minél izgalmasabb, érdekesebb megoldások kitalálására.
- **Az esélyteremtés elve:** tehetséggondozó tevékenységünk alapja, hogy hiszünk abban, hogy minden gyermek tehetséges lehet valamiben, folyamataink arra irányulnak, hogy minden gyermekben felfedezzük a legjobb adottságait, és lehetőséget adunk minden gyermeknek, hogy 5 éves kora után ezek az adottságai tehetségműhelyben is fejlődhessenek. Különös gondot fordítunk a halmozottan hátrányos helyzetű, a német, a szlovák, a roma nemzetiségű

és a sajátos nevelési igényű gyermekek bevonására. Számunkra az esélyteremtés nem azt jelenti, hogy minden gyermek részt vesz ugyanazon tevékenységben, hanem azt jelenti, hogy minden gyermek egyéni sajátosságaihoz igazított fejlesztést kap.

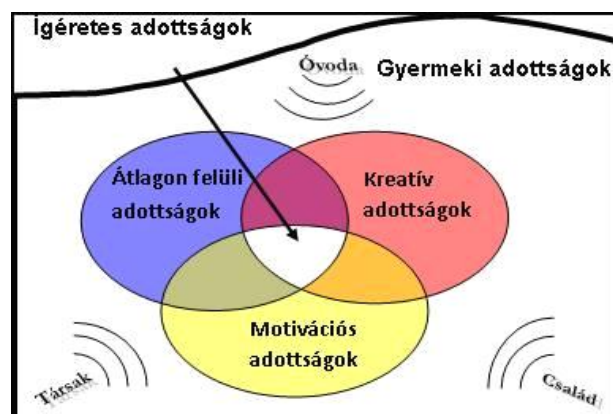
- **A folyamatosság és átjárhatóság elve:** óvodáinkban a tehetséggondozás a befogadási időszakban kezdődik. Már ekkor, a Gyermektükör segítségével rákérdezzük a szülőktől, hogy mi iránt mutat a gyermekük különleges érdeklődést, mit szeret leginkább csinálni, milyen a család értékrendje, mi a hobbijuk, milyen művészeti területet gyakorolnak, vagy mi iránt vonzódnak? A befogadási időszak után két évig megfigyeljük minden gyermek érdeklődését, motivációját, kreativitását. Próbáljuk felfedezni kivételes adottságaikat. A tehetséggondozás minden gyermekre kiterjed. Az életszakasz – határ nálunk az iskolába való belépést jelenti. A folyamatosság biztosítása érdekében odafigyelünk egymás tehetséggondozó tevékenységére, tájékoztatjuk a tanítókat, hogy milyen tehetségterületen fejlesztettük a gyermekek adottságait.
- **A kiválasztás – kiválasztódás elve:** a gyermekek óvodába kerülésekor anamnézist készítünk a szülők segítségével, különös figyelemmel arra, hogy a szülő szerint mit szeret leginkább tevékenykedni a gyermekük, mi iránt mutat különösen érdeklődést. Két éven át folyamatosan figyelemmel kísérjük a gyermekek fejlődését, megfigyeljük melyek az erős oldalai. 5 éves korukban az óvodapedagógusok azonosítják ezeket az erős oldalakat és beajánlják a gyerekeket valamelyik tehetséggondozó műhelybe. Ezután a műhelyvezetők a beajánlott gyermekek közül a Ryans - féle becslési skála segítségével beválogatják a gyermekeket a tehetséggondozó műhelyekbe.
- **A hatékonyság, fokozatosság elve:** a gyermekek differenciált fejlesztése, az egyéni feladatok adása, a páros munkában végzett tevékenykedtetés az óvodapedagógusok és a tehetséggondozók számára egyaránt kiemelt feladat kell legyen. A tehetségműhelyek egy új helyzetet teremtenek a gyermekek számára azzal, hogy új közösségbe kerülnek, új felnőtellel kell megismerkedniük. A gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembe vételével, fokozatosan vonjuk be őket a műhelymunkába. Szükség esetén egyéni megoldásokat keresünk a gyermek képességeinek kibontakoztatására.
- **A felelősség és a társadalmi felelősségvállalás elve:** óvodáinkban a felelősségvállalás elve abban nyilvánul meg, hogy nem fogadjuk el azt az elvet, hogy a gyermek magától is megéri. Tudatos nevelőmunkánk során olyan kihívások elé állítjuk gyermekeinket, amelyek

adottságaiknak megfelelők, teljesítményre ösztönzők. A sikeres munka újabb kihívásokra készíteti őket játékaikban, tevékenységeikben.

- **Tehetségsegítőik megbecsülésének elve:** a vezető a tehetséggondozó műhelyvezetőket a fejlesztő tevékenységükért, innovatív munkájukért fokozott erkölcsi védelemben részesíti. Nyilvánvalóvá teszi mások számára is, hogy ez a tevékenység tudáson, képességen alapul, többletmunkát igényel. Ehhez megfelelő időkeretet biztosít. Lehetőség szerint differenciált díjazásban is részesíti a tehetséggondozással foglalkozó óvodapedagógusokat.
- **Fenntarthatóság és társadalmi támogatottság elve:** óvodánkban nagyon fontos feladatunk a családok megérintése a tehetséggondozás gondolatával, a szülők megnyerése a tehetséggondozó folyamatunkhoz. Széleskörű kapcsolatot építünk ki a tehetséggondozás szerveivel, tehetségpontokkal, tehetséggondozó szakemberekkel. Ki kell vívnunk a fenntartó önkormányzat elismerését a kisgyermekkorai tehetséggondozó tevékenységünk iránt.

9.3. TEHETSÉGGONDOZÓI FELADATAINK

- A MÖNKS – RENZULLI - CZEIZEL modell NAGY JENŐNÉ által átdolgozott óvodai modell alapján tovább fejlesztjük a tehetséggondozó rendszerünket

- Intézményünk valamennyi tagóvodájában működtetjük a tehetséggondozó műhelyeket a gyermekek igényeihez alkalmazkodva.

Tehetségterületenkénti tehetséggondozó műhelyek:

- **Nyelvi:** meseműhelyek, nyelvi műhelyek, nemzetiségi nyelvi műhelyek
- **Zenei:** énekes, ritmusos, hangszeres zenei műhelyek
- **Térbeli – vizuális:** képkalkotással, plasztikai munkával foglalkozó műhelyek (népi kismesterségek, barkácsolás)
- **Logikai – matematikai:** logikai játékok, kreatív műhelyek, matematikai tapasztalatok, sakk, környezetünk felfedezésének műhelyei
- **Interperszonális (társas) – Intraperszonális (egyéni):** e két tehetségterületre külön műhelyeket nem hozunk létre. A társas kapcsolatok fejlesztése és a személyiségfejlesztés szerves része a többi tehetségterületen létrehozott tehetségműhely foglalkozásoknak.
- A tehetséggondozó programoknál a gazdagítás triád modelljét alkalmazzuk.

I. Gazdagítási típus:

Általános felfedezési tapasztalat, ami nincs benne az ONAP-ban

II. Gazdagítási típus:

Csoportfoglalkozás, páros foglalkozás, trióban dolgozás, gondolkodási és érzelmi folyamatok tanulása, együttműködés, kutatás

III. Gazdagítási típus:

Valós probléma feltárása, megoldása

- Kialakítjuk a tehetséggondozás új szemléletét
- Kibontakoztatjuk a tehetségigéretet városunk értékeinek tükrében
- Gazdagítjuk a módszertani kultúránkat a tehetséggondozás terén.
- A tehetséggondozó programokba építünk be a GAGNE FÉLE rendszer elemekből
- A Püspökladányi Egyesített Óvodai Intézmény jó gyakorlatainak adaptálásával kidolgozzuk az intézményünk színes, gazdag gondozói rendszerét, komplex tehetséggondozó műhelyeket (Balogh László alapján) működtetünk

- Megteremtjük a megvalósítás személyi és tárgyi feltételeit
- Tervezéseinket az alábbi feltételeknek megfelelően készítjük el:

A komplex tehetséggondozó program összetevői:

- erős oldal fejlesztése
- gyenge oldal fejlesztése
- megfelelő légkör biztosítása
- lazító programok

A tehetséggondozó foglalkozások felépítése:

Kreatív keret cím, tartalom, feladatok megtervezése szerint

- Fantázia játék- felfedező játék (kreativitás)
- Képességfejlesztő játék (bemeneti mérésre alapozva)
- Élmény játék (kreativitás)
- Értékelés

10. A PROGRAM KAPCSOLATRENDSZERE

10.1. Közvetlen partnereink

Család

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve segítse a gyermekek fejlődését. A család és az óvoda között szimmetrikus kapcsolat van. A szülő tud legtöbbet a gyermekről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvodapedagógusoknak van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, amely alapján hatékony segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, partneri együttműködésünk elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében. Nyitott óvodai rendszer működtetése a kölcsönös információcsere és a közvetlen kapcsolattartás érdekében.

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Az óvoda körültekintően szervezze meg, szabályozza a szülőkkel együtt kialakított együttműködés formáit, mely a folyamatos információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit és a fejlődés eredményeit hivatott közvetíteni.

A szülők, nagyszülők segítsék az óvoda érzelmi, szociális, esztétikai nevelését, hogy az óvoda a választott értékeit minél magasabb szinten tudja teljesíteni.

A kapcsolattartás formái:

- ❖ A családlátogatás (az óvodába kerülés előtt).
- ❖ Az anyás beszoktatás (A szülő megismeri az óvodai életet, szokásokat, s mintát kap a gyermeke neveléséhez.).
- ❖ A napi kapcsolattartás (Elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi eseményekről.).
- ❖ A szülői értekezletek.
- ❖ A negyedévi beszélgetések a gyermekek fejlődéséről (A gyermekek egyéni dokumentuma alapján végzett korrekt tájékoztatás megszervezése.).
- ❖ A szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kiállítások, hangversenyek, kirándulások, (Mind az szolgálják, hogy a közös nevelési eredményeket, hiányosságokat érzékeltetni lehessen.).
- ❖ Az igény és elégedettség vizsgálatok.
- ❖ A szülők érdekegyeztető, érdekvédelem fórumai.

Fenntartó

Fontos, hogy a fenntartó ismerje munkánkat. Elvárásai, igényei felénk megfogalmazásra kerültek, melyet beépítettünk programunk célfejezetébe.

A kapcsolattartás formái: rendezvényeken való részvétel, kérdőíves elégedettség, elégedetlenség mérés, beszámolók, jelentések, ellenőrzések, értekezletek.

Helyi plébániákkal

A plébániák segítséget nyújtanak a hitéleti nevelés megszervezésével. A gyermekeket és szülőket ösztönözzük a plébániai közösségbe való bekapcsolódásra. Lehetőségek szerint bekapcsolódunk a gyermekekkel a plébániai hitéletbe.

Bölcsőde

Az átmenet zökkenőmentessé tétele érdekében olyan tartalmi kapcsolat kialakítása, mely során egymás nevelőmunkáját megismerhetjük, segíthetjük.

A kapcsolattartás formái: látogatások, tapasztalatcserék, továbbképzések, a közvetlen partneri kapcsolatok megbeszélése, tervezése, értékelése, bölcsődések gyermeknapra köszöntése, stb.

Iskolák

Az óvoda az iskolával alakítson ki tartalmas kapcsolatot, hogy a gyermekek zavartalan iskolakezdését közösen tudja egyengetni. Kiemelt figyelmet fordítva az Árpád-házi Szent Margit Általános Iskola felé.

A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez.

A kapcsolattartás formái: látogatások, tapasztalatcserék, tájékoztatások a várható alkalmazkodási nehézségekről, gyermekek utánkövetése, értekezletek, munkaközösségi foglalkozások, továbbképzések, egymás rendezvényein, ünnepein való részvétel, közreműködés és a közvetlen partneri kapcsolatok mérése, értékelése. Konzultáció az óvodapedagógus és a leendő tanító nénivel, óvodából az iskolába való átmenet megkönnyítése érdekében, a gyermek fejlettségi eredményének átadása.

Művészeti iskolák, együttesek

E program szükségessé teszi, hogy az óvoda kapcsolatot alakítson ki a környezetében működő zeneiskolával, művészeti együttesekkel, alkotókkal. Velük együttműködve tudja elérni, hogy a muzsika, az alkotások, a környezet esztétikai értékei megjelenhessenek az óvodában.

A kapcsolattartás formái: kapcsolatfelvétel, látogatások, megbeszélések, egymás rendezvényein való részvétel.

Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat

A gyermekeket ért hátrányok, veszélyek megelőzése, kompenzálása érdekében a szakemberekkel történő szoros együttműködés folyamatos fenntartása.

A kapcsolattartás formái: jelzőrendszer működtetése, esetmegbeszélések, értekezletek.

Pedagógiai Szakmai- és Szakszolgáltató Központ

A tanulási, magatartási, beilleszkedési és beszéd problémákkal küzdő gyermekek fejlesztésével segítik az óvodai nevelőmunkát. A tanköteles korú gyermekek fejlettség szerinti beiskolázásához szakvéleményt adnak.

A kapcsolattartás formái: diagnosztikai mérések, iskolaérettségi mérések, fejlesztő foglalkozások, pszichológiai és játékterápiás foglalkozások, továbbképzések, értekezletek, szülői értekezletek, esetmegbeszélések.

10.2. Közvetett partnereink

Közművelődési intézmények, sportlétesítmények

Fontos, hogy az óvoda kapcsolatba lépjen a környezetében működő közművelődési intézményekkel: könyvtárral, múzeummal, művelődési házzal és sportlétesítményekkel: uszoda, sportcsarnok.

A kapcsolattartás formái: látogatás, tájékoztatás, megbeszélések, értekezletek, rendezvényeken való részvétel.

Orvos, védőnő

Segítik az óvoda egészségnevelő munkáját, közreműködnek a gyermekek testi fejlettségének mérésében.

A kapcsolattartás formái: státusz- és higiéniai vizsgálatok, gyermekek egészségi állapotának orvosi véleményezése, étlapok felülvizsgálata.

Megyei Pedagógiai Szakszolgálat

Segítséget nyújtanak a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséhez, képesség szerinti beiskolázásukhoz.

A kapcsolattartás formái: szakértői vizsgálatok, szakértői vélemények, eseti megbeszélések.

Egyéb kapcsolataink:

- A művészeti szakmai egyesületekkel, a programot adaptáló óvodákkal, ehhez tartozó szakmai műhelyekkel.
- A szakvizsgás képzéseket és konferenciákat szervező főiskolákkal.

11. A PROGRAM ERŐFORRÁSAI

11.1. Személyi feltételek

Óvodapedagógusok:

Az óvoda teljes nyitva tartása alatt a nevelőmunkát óvodapedagógusok végzik. Létszámuk elegendő feladataink ellátására, és a programunk megvalósításához a törvényi előírásoknak megfelelő szakképzettséggel rendelkeznek.

Hátrányos helyzetű gyermekek nevelése: fejlesztő pedagógus, pszichopedagógus.

A sajátos nevelési igényű gyermekek specifikus fejlesztését megbízási szerződéssel, külső szakemberek segítik (logopédus, gyógypedagógus, konduktor).

A pedagógus modell, példakép a gyerekek előtt. Alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése.

Pedagógiai és pszichológiai felkészültségével tartsa szem előtt a következőket:

- Ismeri a rábízott gyermekek életkori szükségleteit.
- Alkalmazza a differenciált egyéni fejlesztést.
- A gyermek fejlődését nyomon követi, erről a szülőt tájékoztatja.
- Módszereit változatosan alkalmazza a különleges nevelési igényű gyermekeknek is.
- Rendelkezik a gyermekek iránt megnyilvánuló, együtt érző, oda-és ráfigyelő magatartással.
- Etikusan viselkedik az óvodán belül és kívül.
- Igénye van az önképzésre, részt vesz a továbbképzéseken.
- Problémamegoldó-képességgel rendelkezik.

- A család mellett (és nem helyett) partnerként részt vesz a nevelési folyamatban.
- A gyermekek fejlődését szolgáló módszereket, értékeket, normákat közvetíti a szülők, kollégák felé.
- A helyi nevelési program alapján, megválasztja módszereit, eszközeit.
- Gondoskodik a gyermek testi épségének megóvásáról.
- Közreműködik a gyermek- és ifjúság védelmi feladatok ellátásában.
- A gyermekekkel elsajátítja a közösségi együttélés szabályait.
- Tiszteletben tartja a gyermek és szülő jogait.
- A gyermekeket a helyes viselkedési normák betartására neveli.

Együttműködés:

Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. Az együtt dolgozó párok tudjanak együtt tervezni, összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveket, nevelési gyakorlatokat egyeztetni (2 óra átfedési idő). Az óvodai nevelés eredményességéhez hozzájárul az óvodapedagógus és a pedagógiai munkát segítő alkalmazottak összehangolt munkája.

Gondoskodjanak a közös tervek elkészítéséről, a gyermekek képességeinek felméréséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról, az eredmények rögzítéséről. A szülőket mindezekről folyamatosan tájékoztassák egyéni beszélgetések formájában és a tájékoztató táblákon keresztül.

A közösség tagjaként valamennyien vállaljanak felelősséget a közösen kitűzött célok és feladatok megvalósításáért (team munka, munkaközösségek).

A pedagógiai munka közvetlen segítői: dajkai szakképzettséggel rendelkeznek.

Tevékenyen vegyenek részt az erkölcsi, szociális képességek fejlesztésében, az egészséges életmód szokásainak megtervezésében, elemzésében, értékelésében. Gondoskodjanak az óvoda tisztaságáról, működjenek közre az óvoda szépítésében.

Intézményvezető:

Koordinálja, irányítja az óvodában folyó pedagógiai, tanügy-igazgatási, munkáltatói, gazdálkodási, közéleti, minőségirányítási és menedzselési feladatokat. Az SZMSZ-ben rögzítettek szerint látja el egyéb feladatait.

11.2. Tárgyi feltételek

Az óvoda épülete, udvara, kertje, berendezése szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, feleljen meg testméreteiknek, biztosítsa az egyéniségük megőrzését, a mozgás- és játékgényük kielégítését.

A gyermekeket vegyük körül harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal.

Az óvoda tárgyi környezete a mindenkorai előírásokkal összhangban biztosítson megfelelő munkakörnyezetet valamennyi dolgozónak.

Programunk a művészetek eszközeivel kíván erősebben hatni a gyermekek személyiségére, ezért a következő eszközök, játékok, tárgyak egészítsék ki a meglévő készleteket.

Csoportszobákban:

- Mesekuckó kialakítása: puha párnák, szőnyegek, bábtartók, bábok, kincsesláda, paraván, gyertyák, magnó, albumok a tanult mondókákról, versekről, mesékről, mesekönyvek, különböző színű leplek, ruhák az átváltozásokhoz, jelképek, szimbólumok.
- Énekes-sarok: olyan tér a csoportszobában, ahol hat gyermek ülve elfér.
- Eszközök: hangszerek, óvodapedagógusok által barkácsolt ritmushangszerek, szimbólumok a tanult dalokról.
- Alkotó sarok: a képalakításhoz: rajzlapok, színes papírok, ragasztók, ollók, festékek, ceruzák, zsírkréták, filctollak, fonalak, madzagok, szövőkeretek, mintázó eszközök, eszköztárolók, polcok, táblák a gyermeki munkák elhelyezésére (minigaléria).
- A plasztikai munkához: agyag, gyurma, fadarabok, termések, magvak, kavicsok, fonalak.
- Évszaksarok: esztétikus polc, tároló hely a természet kincseinek, növények, albumok, akvárium.
- Egyéb eszközök.
- Önmegismeréshez, zenei élménykövetítéshez, a környezet megismertetéséhez: videó- és diafilmek, magnófelvételek, hanglemezek. Erdei óvodai programokhoz: kulacs, esőkabát, hátizsák, nagyító. Mozdósos tevékenységekhez, zenés mozgásos percekhez: labda, babzsák, kéziszer, szalag, bot, kendő, zászló.
- Udvaron: zajtól védettebb rész kialakítása, ahol énekes, dramatikus és bábjátékokat játszhatnak a gyermekek. Kijelölt futópálya, ahol a gyermekek a napi kocogó, futó edzéseiket megtarthatják.

- Szakkönyvek: az óvodapedagógusok számára elsősorban a programhoz mellékelt irodalomjegyzéket ajánljuk, amit gazdagíthatnak más módszertani kiadványokkal. Szlovák és német nyelvű szakkönyvek.
- Esztétikus tájékoztató táblák a szülők informálására.
- A nemzetiségi neveléshez nélkülözhetetlen tárgyak, eszközök, népviseleti ruhák, esztétikai alkotások.

12. FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE

13. MELLÉKLETEK

1. SZ. MELLÉKLET

**Halmazottan hátrányos helyzetű gyermekek
személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató programja**

A Helyi Óvodai Integrációs Program készítésének jogszabályi hivatkozásai:

- a 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet 39/D. § (9) bekezdésnek megfelelően, mely szerint, ha az óvoda az oktatási és kulturális miniszter által kiadott személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató program szerint szervezi a nevelést, külön jogszabályban meghatározottak szerint – nyilvános pályázat útján – e feladat ellátásához külön támogatást igényelhet. A támogatás igénybevételével kapcsolatos szabályokról külön jogszabály rendelkezik.
- Óvodai Integrációs Program (óvodai IPR), mely nem ad meg részletes pedagógiai tartalmakat, választandó nevelési tervet, nem nevez meg, nem ír le konkrétan alkalmazandó programokat, viszont kinyilvánítja azt a pedagógiai alapállást, amelyet megfelelőnek tart az érintett gyermekek esélyegyenlőségének elősegítésében. Az óvodai IPR nem jelent külön programot az óvoda munkájában, hiszen minden pontja a hatályos jogszabályok figyelembe vételével az Óvodai nevelés országos alapprogramjára épül.

A Helyi Óvodai Integrációs Program céljai:

- Az óvoda körzetében élő valamennyi 3 éves, HHH gyermek beóvodázásra kerüljön
- Az óvoda körzetében élő valamennyi 3-7 éves HHH gyermek rendszeresen járjon óvodába, ahol megfelelő minőségű óvodáztatással, tudatos óvodai nevelő-fejlesztő munkával biztosítjuk a gyermekek iskolai sikerességét, egyenlő esélyét az iskolakezdéshez.
- Az óvodából iskolába menő HHH gyermekek évről-évre egyre nagyobb számban, integrált iskolai környezetben kezdjék meg általános iskolai tanulmányaikat
- Együttműködő partneri kapcsolat kiépítése - a szülői házzal, a Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálattal, Szakmai és Szakszolgálatokkal, Általános Iskolákkal, Kisebbségi Önkormányzattal, Civilszervezetekkel – annak érdekében, hogy a gyermekek sokoldalú fejlesztése, szociális támogatása sikeresen valósuljon meg.

A Helyi Óvodai Integrációs Program hatóköre:

Az óvodába járó halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek teljes köre, kiknek mindenkori létszáma az óvoda „Halmozottan Hátrányos Helyzetű gyermekek” nyilvántartásában kerül kimutatásra. A kimutatás fellelhetősége: intézményvezető irodában.

A Helyi Óvodai Integrációs Program jellemzői:

- gyermekközpontú és családorientált szemlélet,
- olyan interdiszciplináris megközelítés, mely a kora gyermekkori fejlődés kérdésében kompetens minden szakma szerepét egyenrangúan fontosnak és egymás kiegészítőnek tartja.

A Helyi Óvodai Integrációs Program működtetésének szabályozása

Elvárható eredmény:

A Helyi Óvodai Program megalkotását és legitimálását követően a fenntarthatóság megvalósul, melyet az alábbi szabályozás biztosít:

A fenntarthatóságot biztosító tevékenység megnevezése	Felelős	Határidő	Keletkezett dokumentum
IPR team (menedzsment) megbízása	Intézményvezető	Minden nevelési év 09. 05-ig	IPR Menedzsment Megbízási Szerződése
A Helyi Óvodai Integrációs Program cél, feladat és tevékenységrendszerének felülvizsgálata az előző nevelési év önértékelése és az esetlegesen megváltozott jogszabályok alapján	Óvodai IPR team	Minden nevelési év 09. 10-ig	Óvodai IPR Önértékelés(-ek), Jegyzőkönyvek, Feljegyzések, Módosító javaslatok, Határozat(-ok)
Az intézmény Óvodai Integrációs Program működtetésének nevelési évre szóló munkatervének elkészítése, megvitatása, elfogadása.		Minden nevelési év 09. 15-ig	Helyzetelemzésre épülő, a Helyi Óvodai Integrációs Programra épülő nevelési évre szóló éves munkaterv

A Helyi Óvodai Integrációs Program Mellékletei:

1. Beszoktatási Szabályzat
2. Hiányzások nyilvántartó lapja
3. Gyermek test fejlődésének mérőlapja
4. Egészségügyi Szűrővizsgálatok Regisztrációs lapja
5. Együttműködési Megállapodás a Partnerekkel
6. Iskolai utánkövető lap

Célok:

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. Törvény szellemében a hátrányos helyzetű (HH) és a halmozottan hátrányos helyzetű,(HHH) valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek(SNI)

- esélyegyenlőségének növelése,
- hátrányok csökkentése,
- egyéni szükségleteiknek megfelelő speciális fejlesztése,
- az iskolai életmódra és az életpálya-építésre való felkészítése.

Ennek érdekében:

- Az óvoda körzetében élő valamennyi 3 éves, HHH gyermek óvodai beiratása
- Az óvoda körzetében élő valamennyi 3-7 éves HHH gyermek rendszeresen járjon óvodába, ahol megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatással, tudatos óvodai nevelő-fejlesztő munkával biztosítjuk a gyermekek iskolai sikerességét, egyenlő esélyét az iskolakezdéshez.
- Az óvodából iskolába menő HHH gyermekek évről-évre egyre nagyobb számban, integrált iskolai környezetben kezdik meg általános iskolai tanulmányaikat
- Együttműködő partneri kapcsolat kiépítése - a szülői házzal, a Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálattal, Szakmai és Szakszolgálatokkal, Általános Iskolákkal, Kisebbségi Önkormányzattal, Civilszervezetekkel – annak érdekében, hogy a gyermekek sokoldalú fejlesztése, szociális támogatása sikeresen valósuljon meg.

A Helyi Óvodai Integrációs Program hatóköre:

Az óvodába járó halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek teljes köre, kiknek mindenkori létszáma az óvoda „Halmozottan Hátrányos Helyzetű gyermekek” nyilvántartásában kerül kimutatásra. A kimutatás fellelhetősége: óvodavezetői irodában.

Feladat:

A valamilyen hátránnyal küzdő gyermekek számára speciális személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató programok szervezése.

A nevelési program megalkotását és legitimálását követően a fenntarthatóságot, az alábbi szabályozás biztosítja:

- IPR team (menedzsment) megbízása,
- Az Óvodai Integrációs Program cél, feladat és tevékenységrendszerének felülvizsgálata az előző nevelés év önértékelése és az esetlegesen megváltozott jogszabályok alapján
- Az Óvodai Integrációs Program működtetését biztosítja, az évente elkészített IPR Munkaterv.

Alapelvek:

- gyermekközpontú és családorientált szemlélet,
- a kora gyermekkori fejlődés kérdésében kompetens minden szakma szerepét egyenrangúan fontosnak és egymást kiegészítőnek tartjuk.

A célok elérése érdekében a Helyi Óvodai Nevelési Programunk cél, feladat és tevékenységrendszerébe integráltan beépülve

1. Feladataink

1. Szervezési feladatok

1.1. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása

- A HHH gyermekek óvodai beíratásáért felelős team kijelölése.
- Kapcsolatfelvétel a védőnővel.
- Kapcsolatfelvétel a fenntartó önkormányzat anyakönyvi nyilvántartó rendszerével.

- A védőnő, a Családsegítő Szolgálat és a helyi Cigány Kisebbségi Önkormányzat bevonása a „felderítő-meggyőző” munkába.
- Az óvodai előjegyzést követően, azon HHH gyermekek meglátogatása, akik nem jelentkeztek óvodai felvételre.
- Óvodába csalogató rendezvények: „Én is ovis leszek!”

Indikátor:

Az óvoda körzetében a HHH gyermekek óvodai beíratása 100%-os.

1. 2. Integrációt elősegítő csoportalakítás

- Csoportalakítás az integrált óvodai nevelésnek megfelelően (a csoportok között 25%-nál nem lehet nagyobb az eltérés).

Indikátor:

Minden nevelési évben megfelelő a HHH gyermekek arányos elosztása a gyermekcsoportokban.

1. 3. Az igazolatlan hiányzások minimalizálása

- Érzelem gazdag, családias óvodai légkör kialakítása.
- Nyitott óvodai működés fenntartása: a szülői házzal való nyitott kapcsolat.
- A HHH gyermekek körében a Hiányzási Nyilvántartás vezetése, folyamatos figyelemmel kísérése, szükséges intézkedések megtétele.
- Jelző rendszer működtetése a széles körű intézményi együttműködés keretében: orvos, védőnő, Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Helyi Cigány Kisebbségi Önkormányzat.

Indikátor:

A HHH gyermekek rendszeresen járnak óvodába, igazolatlan hiányzás nincs.

1. 4. A szülők munkába állását lehetővé tévő nyitva tartás kialakítása

- Az óvodai nyitvatartási idő igényének felmérése a szülők körében.

- Az óvodai nyitvatartási idő egyeztetése a fenntartó önkormányzattal.

Indikátor:

Az óvoda minimum 8 órás nyitva tartása biztosítja, hogy a szülők munkát kereshessenek, felkészüljenek a munkavilágába, munkát vállalhassanak.

2. Nevelőtestület együttműködése

- Probléma-megoldó fórumok,
- Értékelő eset-megbeszélések,
- Hospitálásra épülő együttműködés, ahol az alkalmazott pedagógiai módszereket egyeztetjük.

Indikátor:

Az óvodában működik az értékelési rendszer, mely teljes mértékben biztosítja a HHH gyermekek egyénre szabott felzárkóztatását, tehetséggondozását.

3. Pedagógiai munka kiemelt területei

3. 1. Az óvodába lépéskor komplex állapot felmérés

- A gyermek egyéni fejlődését nyomon követő Személyiséglap rendszer „anamnézis” fejezetének elkészítése az óvodába lépő HHH gyermekek teljes körében.

Indikátor:

Az egyénre szabott, differenciált személyiségfejlesztés valamennyi HHH gyermek körében biztosított.

3. 2. Kommunikációs nevelés

- Helyi Óvodai Nevelési Programunk tevékenységrendszerének megvalósítása, melyben fő hangsúlyt kap a mintaadó óvodai környezet, a HHH gyermekek élményhez juttatása folyamatosan, a tárgyi és humán erőforrás fejlesztés.

Indikátor:

A HHH gyermekek szókincs, nyelvi kifejezőképesség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődése folyamatos. Az iskolába lépéskor a DIFER mérés eredménye e területen valamennyi HHH gyermek körében eléri a „Befejező szintet”, legalább 80%-uk az „Optimum szintet”.

3. 3. Érzelmi nevelés, szocializáció

- Az új HHH gyermekek személyre szabott beszoktatása az óvodai életbe.
- A csoportok szociometriai felmérése.
- A szociometriai felmérés eredményeire épülő közösségi fejlesztési terv kidolgozása, megvalósítása.

Indikátor:

A HHH gyermekek sikeresen beilleszkednek az óvodai életbe, szeretnek óvodába járni, bizalommal fordulnak a velük foglalkozó felnőttekhez, szívesen és örömmel vesznek részt a közös játékokban, tanulásban, programokban és a közösségért végzett munkában. Az óvodai csoportban évvégére nincs peremre szorult gyermek.

3. 4. Egészséges életmódra nevelés

- Nevelési Programunk tevékenységrendszerének megvalósítása, melyben fő hangsúlyt kap a helyes egészségtudat és a táplálkozási szokások kialakítása.
- Sikeres pályázatok útján a sokoldalú mozgás igény kielégítése: gyógytorna, tartásjavító gyakorlatok.
- A HHH gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges az óvoda tárgyi és személyi feltételrendszerének biztosítása.

Indikátor:

A HHH gyermekek teljes körében kialakul az életkornak megfelelő egészségtudatos szokásrendszer.

3. 5. Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése

- Nevelési Programunknak megfelelően a multikulturális tartalmak beépülése a csoportok mindennapi életébe.
- A Sajátos Nevelési Igényű gyermekekkel való közös óvodai élet.
- A falu Időseivel való kapcsolat fenntartásával az idősek megbecsülésére való nevelés.
- Lokálpatriotizmusra nevelés: részvétel, a település rendezvényein, ünnepein, építészeti értékeink megismerése, megőrzésére nevelés.
- A munkára nevelés során a környezet megóvására, védelmére való nevelés.

Indikátor:

Az óvodás gyermekek körében az iskoláskor eléréséig kialakul, egymás előítélet-mentes elfogadása, szokásrendszerükbe beépül a tudatos környezetvédelem.

3. 6. Korszerű óvodapedagógiai módszerek

- Nevelési Programunknak megfelelően a gyermekek szocializációjának megvalósítása projekt módszerrel.
- Dyslexia prevenció.
- Drámapedagógiai módszerek beépülnek a csoportok mindennapi életébe.
- A HHH-s gyermekek egyéni fejlesztési naplójában meghatározott feladatok végrehajtása fejlesztőpedagógusok alkalmazásával.

Indikátor:

Az óvoda képes a különböző háttérrel és különböző eltérő fejlettséggel rendelkező gyerekek fogadására, együttnevelésére, egyéni, differenciált fejlesztésére.

4. Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka

4. 1. Egészségügyi szűrővizsgálatok

- A gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi – fogászat, szemészet, fülészet, ortopédia – vizsgálatának kezdeményezése, megszervezése.

Indikátor:

A HHH gyermekek teljes körében az esetleges egészségügyi problémák megállapításra kerülnek, szükség esetén további ellátásuk megvalósul.

3. Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás

- Egészségügyi tartalmú programok a szülők számára, Szülői klub működtetése.
- Védőnői fogadóóra az óvodában.

Indikátor:

A HHH szülők körében végzett felvilágosító, tanácsadó munka hatására a gyermekek otthoni egészséges életmódja javul.

4. 3. Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése illetve szervezése

- Az IPR- Programunk negyedik alappillérenek megfelelően a családok szociális támogatása. (Ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése)
- Kirándulások, táborok szervezése.

Indikátor:

A Gyermekjóléti szolgáltatások által a HHH gyermekek szociális hátrányaiból eredő lemaradások csökkennek.

4. 4. Szociális segítségnyújtás, a szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés

- Szülők felvilágosítása a szociális támogatások lehetőségeiről.
- A HHH gyermekek óvodai ingyenességének biztosítása.

Indikátor:

Egyetlen gyermek sem marad ki az óvodából, a szülők szegénysége miatt.

5. Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel

5. 1. Gyermekjóléti, Családsegítő szolgálat

- Pályázat sikerességétől függően: Családsegítő szakember folyamatos jelenléte az intézményben.
- Családok szociális, mentális támogatása, segítése.
- Szülői klub működtetése.
- Jelzőrendszer folyamatos működtetése.
- A szülők erőforrásainak feltárása.
- Szociális ellátó rendszerrel való közvetlen kapcsolattartás.

Indikátor:

A Gyermekjóléti szolgáltatások által a HHH gyermekek szociális hátrányaiból eredő lemaradások csökkennek.

5. 2. Védőnői hálózattal

- A gyermekek óvodai beíratásának támogatása.
- Korai képességneveléssel kapcsolatos tanácsadásig.
- Baba-mama játszótér működtetése.

Indikátor:

Az óvoda körzetébe járó HHH óvodáskorú gyermekek teljes köre rendszeresen jár óvodába.

5. 3. Szakmai szolgáltatók

- A gyermek fejlesztésében való kooperatív együttműködés.
- Esetmegbeszélések, problémamegoldó fórumok.
- Fejlesztési terv közös kidolgozása.
- Szakmai szakszolgáltatások biztosítása.

Indikátor:

Az óvoda képes a különböző háttérrel és különböző eltérő fejlettséggel rendelkező gyerekek fogadására, együttnevelésére, egyéni, differenciált fejlesztésére.

5. 4. Roma nemzetiségi önkormányzat, civil szervezetek

- A gyermekek óvodai beíratásában való együttműködés.
- A gyermekek hiányzás csökkentésében való együttműködés, közös családlátogatások.
- A gyermekek iskolaválasztásában való együttműködés, egyéni és csoportos megbeszélések.
- A szülői programokkal kapcsolatos együttműködés, rendezvények együttes lebonyolítása.

Indikátor:

Az óvoda körzetébe járó HHH óvodáskorú gyermekek teljes köre rendszeresen jár óvodába, ennek megfelelően az iskolai életükben az esélyegyenlőségük biztosított.

6. Óvoda-iskola átmenet támogatása

6. 1. Iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka

- A Helyi Nevelési Program eredményes megvalósítása.
- A mindennapi óvodai élet tevékenységei, változatos pedagógiai módszerekkel.
- Fokozatos időintervallum bővítés módszerével a figyelemkoncentráció növekedés elősegítése.

Indikátor:

A tanulási képességek megalapozásával, a tanulási és egyéb rész-képesség zavarok kialakulásának megelőzésével, monotónia túrás, figyelemkoncentráció, az alkotás vágy szükséges szintjének kialakításával a kudarcmentes iskolakezdés biztosítása.

6. 2. Iskolaválasztás támogatása

- A HHH gyermekek kudarcmentes iskolakezdése érdekében a gyermekek ismerjék meg leendő elsős tanítóikat.
- Ismerkedés az iskolával: játékdélután, nyílt órák – szülők - gyermekek együttes részvételével.

Indikátor:

A HHH gyermekek kudarcmentesen illeszkednek az iskolai életbe. A HHH gyermekek többsége integrált iskolai környezetben kezdi meg általános iskolai tanulmányait.

6. 3. Iskolával: közös óvoda-iskola átmenetet segítő programok kidolgozása

- DIFER mérés 4 éves kortól–8 éves korig.
- Esetmegbeszélések, közös programok.
- Hospitálások.

Indikátor:

Az egyéni differenciált fejlesztés eredményeként a HHH gyermekek általános iskolai eredményessége biztosítottá válik.

6. 4. A gyerekek fejlődésének utánkövetése legalább az általános iskola első évében

- A HHH gyermekek sikeres iskolakezdésének biztosítása, kontrolálása.
- Személyes beszélgetés az elsős tanítókkal, információ csere, a gyermekek haladási üteméről az első tanítási évben. Utánkövető lap kitöltése, értékelése.

Indikátor:

Az iskolai DIFER mérés eredménye nem tér el az óvodai mérés eredményétől. A gyermekek többsége integrált iskolai környezetben tanul.

7. A HHH gyerekek szüleivel való kapcsolattartás, együttműködés

- Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel.
- A gyermekek egyénre szabott befogadásának biztosítása, Befogadási terv készítése.

- Az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése, foglalkozásokon való részvétel – „Nyílt nap”- biztosítása.
- A családok szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása.
- Gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, egyéni beszélgetések.
- Közös rendezvények szervezése: Családi napok az óvodában.

Indikátor:

Pedagógiai Programunk nyitott óvodaképének megfelelően a családok bevonásának hatékony megvalósításával a Partnerközpontú működés megvalósul, az intézmény párbeszédet alakít ki minden szülővel.

8. Intézményi önértékelés, eredményesség

- Támogatáskezelővel kötött szerződés alapján elkészítjük az intézményi önértékelés alapján a szakmai beszámolót.
- A hozzáadott értékek kimutatása céljából a felállított indikátorok teljesülését mérjük, rögzítjük. Az eredményességi mutatók kiterjednek Integrációs Programunk valamennyi területére.

Beszoktatási szabályzat

A szabályozás célja:

- Valamennyi új óvodásunk számára megkönnyítsük az első szociális közeg, az óvoda elfogadtatását.
- A gyermekek beszoktatása óvodai szintű folyamat legyen, nevelőtestületi szinten megtervezett beszoktatási tervvel.
- Az óvoda körzetébe tartozó valamennyi Halmozottan Hátrányos Helyzetű gyermek beóvodázása három éves kortól teljes körű legyen, a gyermekek szívesen járjanak óvodába.

Célcsoport: a teljes óvoda

Felelős: tagóvoda-vezetők

A folyamat dokumentumai:

- csoportnapló,
- beszoktatási terv,
- gyermekek egyéni dokumentációja.

A folyamat leírása:

1. Minden év augusztusában ötletbörze segítségével a tagintézményi beszoktatási terv elkészítése tagintézményenként.

Mivel kedveskedünk?	Időpontja	Felelősök

Határidő: augusztus 21.

Felelős: Tagóvoda-vezetők

2. Óvodába lépés előtt családlátogatás, beszélgetés az anyás beszoktatás fontosságáról. Anamnézis felvétele.

Határidő: augusztus 31.

Felelős:Új gyermekeket fogadó csoportok óvodapedagógusai

3. A beszoktatás első napjára a gyermek jelének elkészítése, a hozzátartozó mondókával, verssel, vagy énekkel. A „megérkeztem tábla” elkészítése.

Határidő: augusztus 31.

Felelős:Új gyermekeket fogadó csoportok óvodapedagógusai

4. A szülő eldöntheti, hogy folyamatos, fokozatos, vagy anyás beszoktatást választ. Beszoktatás alatt, a gyermek megismerése (tisztálkodási, WC-használati, étkezési, alvási, játéktevékenységi szokások).

Határidő: augusztus 31.

Felelős:Új gyermekeket fogadó csoportok óvodapedagógusai

5. A beszoktatás időtartama minimum 1 hét, maximum 1 hónap.

Időtartam: szeptember 01 – szeptember 30. közötti időszak

Felelős:Új gyermekeket fogadó csoportok óvodapedagógusai

6. A beszoktatás tapasztalatainak dokumentálása, értékelése

Szemponatok:

- kapcsolatteremtése a felnőttekkel,
- kapcsolatteremtése társaival,
- érzelmi életének jellemzői a beszoktatás idején,
- a csoportszokásokhoz való viszonyulása,
- viszonyulása az óvoda sokféle tevékenységéhez (játék, mese, ének, rajz, mozgás, környezet, stb.),

- beszoktatás eredménye csoport szinten.

Határidő: december 15.

Felelős: IPR team vezető

Halmazottan Hátrányos Helyzetű Óvodás gyermekek hiányzásának kimutatása

...../..... nevelési év

**A Halmazottan Hátrányos Helyzetű Gyermekek Óvodába járásának gyermekenkénti
nyilvántartása**

.....Nevelési év   Csoport megnevezése, száma: .....

.....

GYERMEK NEVE

Hónap neve	Nyitvatartási napok száma/nap	Hiányzások összesen/nap	
		Igazolt	Igazolatlan
Szeptember			
Október			
November			
December			
Január			
Február			
Március			
Április			
Május			
Június			
Július			
Augusztus			
ÖSSZESEN			

.....

GYERMEK NEVE

Hónap neve	Nyitvatartási napok száma/nap	Hiányzások összesen/nap	
		Igazolt	Igazolatlan
Szeptember			
Október			
November			
December			
Január			
Február			
Március			
Április			
Május			
Június			
Július			
Augusztus			
ÖSSZESEN			

4. SZ. MELLÉKLET

A GYERMEK EGÉSZSÉGÜGYI SZŰRŐVIZSGÁLATÁNAK REGISZTRÁCIÓ LAPJA

.....NEVELÉSI ÉV .....CSOPORT MEGNEVEZÉSE

Kitöltési útmutató: a „ Megszervezett szűrővizsgálat megnevezése” celláiba a szakorvosi vizsgálat időpontja kerül beírásra

Fontos tudnivaló: A gyermekek szakorvosi vizsgálatára csakis szülői beleegyezéssel kerülhet sor (Szülői beleegyező Nyilatkozat!)

Gyermek neve	Megszervezett szakorvosi szűrővizsgálat megnevezése					
	Fogászat	Szemészet	Fülészet	Ortopédia	.....	.....

A Halmazottan Hátrányos Helyzetű Óvodás Gyermekek Integrált Óvodai Nevelésében résztvevő Partnerek

EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁSA

A HHH gyermekek Óvodai Integrációs Programjában résztevő partner megnevezése	Együtműködési terület a HHH gyermekek nevelésében-fejlesztésében a Helyi Integrációs Program feladattervének megfelelően									Együtműködő képviselőjének aláírása
	A gyermekek óvodai beíratásának támogatása	Az igazolatlan hiányzások minimalizálása	Nevelőtestületi együtműködés	Pedagógiai munka teljes területe	Gyermekvédelmi munka, szociális segítségnyújtás	Gyermekek egészségügyi ellátása	Óvoda- iskola átmenet támogatása	Közös pályázatok	Szülőkkel való kapcsolattartás, együtműködés	
Az óvodába járó gyermekek szülei		X	X	X			X	X	X	
Gyermekorvos	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Védőnő	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Általános Iskola			X	X	X		X	X	X	
Helyi Roma nemzetiségi Önkormányzat	X	X	X	X	X		X	X	X	
Pedagógiai Szakszolgálat			X	X	X		X	X	X	
Speciális Szakiskola (külső segítő szakemberek)			X	X	X		X	X	X	

Helyi Önkormányzat Szociális ellátó rendszere		X	X	X			X	X	X	
Idősek Otthona				X				X	X	
Civil szervezetek:	X	X	X	X	X		X	X	X	
Egyéb :										

14. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Véleményezte:

- Szülői Közösség:

Egyetértését nyilvánította:

- Roma Nemzetiségi Önkormányzat:

Elfogadta:

Jóváhagyta:

Az intézmény vezetője:

Fenntartó:

A helyi pedagógiai program hatálya kiterjed: Óvoda nevelőtestületére, és a pedagógiai munkát segítő alkalmazottak körére.

Hatályba lépés ideje

Felülvizsgálat: 4 évente.

Nyilvánosságra hozatal módja: kifüggesztés, tájékoztatás, nyomtatott példányok elhelyezése, a vezetői irodákban.

Tájékoztatáskérés időpontja: megegyezik a hivatalos ügyintézés idejével (8:00-16:00).

P. H.

.....

Aláírás